



FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ PROGRAMI

SANAL SINIF YÖNETİMİNDE ÖĞRETMENLERİN
TUTUMLARI VE OKUL MÜDÜRLERİNİN ALGILARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞEYMA SARGIN

İSTANBUL, 2022



FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ PROGRAMI

SANAL SINIF YÖNETİMİNDE ÖĞRETMENLERİN
TUTUMLARI VE OKUL MÜDÜRLERİNİN ALGILARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞEYMA SARGIN
(200511005)

Danışman
(Dr. Öğr. Üyesi Nihan Turhan)

İSTANBUL, 2022

26/07/2022

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi Tezli yüksek lisans öğrencisi 200511005 Şeyma SARGIN'ın hazırladığı "Uzaktan Eğitimde Okul Müdürlerinin ve Öğretmenlerin Sanal Sınıf Yönetimi Tutumları" konulu Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 26/07/2022 Salı günü saat 10:00'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **Kabulüne Oy Çekilme/Oy Birliği** ile karar verilmiştir.

Düzeltilme verilmesi halinde:

Adı geçen öğrencinin Tez Savunma Sınavı .../.../20... tarihinde, saat ...:... da yapılacaktır.

Tez adı değişikliği yapılması halinde: Tez adının *Sanal Sınıf Yönetiminde Öğretmenlerin Tutumları ve Okul Müdürlerinin Algıları* şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi	Karar
1. Dr. Öğr. Üyesi Nihan TURHAN (Danışman)	KABUL
2. Dr. Öğr. Üyesi Nur SILAY	KABUL
3. Dr. Öğr. Üyesi Orkun Osman BİLGİVAR	KABUL

*2. Danışman varsa doldurulması gerekmektedir.

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağılı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Şeyma Sargın

TEŞEKKÜR

Çalışmanın yürütölmesinde zamanını, yardımlarını ve bilgilerini hiçbir zaman esirgemeyen, motive eden, hoşgörölü ve çok değerli danıőmanım Dr. Öğretim Üyesi Nihan Sölçük Turhan'a sonsuz teşekkür ederim. Üniversitemiz dekanı sayın Prof. Dr. İbrahim Kocabaş'a, yüksek lisans eğitimimiz süresince ders aldığımız Prof. Dr. Hasan Bacanlı, Prof. Dr. Tuncay Akçadağ, Dr. Öğr. Üyesi Nur Sılay, Doç. Dr. Ahmet Avcı hocalarımıza teşekkürlerimi sunarım.

Bu tezin yazılmasında manevi katkılarını eksik etmeyen sevgili anneme, babama, aileme, dostum Tuba Nur Kayapınar'a, Bahar Kaya'ya, Beyza Nur Karadeniz'e çok teşekkür ederim.

Şeyma Sargın

SANAL SINIF YÖNETİMİNDE ÖĞRETMENLERİN TUTUMLARI VE OKUL MÜDÜRLERİNİN ALGILARI

Şeyma Sargın

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, uzaktan eğitimde öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi davranışlarına dair geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmek ve okul müdürlerinin sanal sınıf yönetimi hakkındaki algılarını ortaya çıkarmaktır. Bu bağlamda nicel ve nitel verilerin birleşimi olan karma yöntem kullanılmış, yakınsayan paralel desen kullanılarak nicel ve nitel verilerin ayrı ayrı analizinin yapıp sonuçların birleştirilmesi amaçlanmıştır. Verilerin analizinde nicel araştırmada tarama deseni kullanılmış olup, nitel araştırmada ise durum çalışması desenine göre analizler yapılmıştır. Nicel araştırmanın örneklemini 2021-2022 eğitim öğretim yılında İstanbul ilinde görev yapan 351 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada “*Sanal Sınıf Yönetimi Ölçeği*” ilişkin geliştirilen ölçme aracı 33 maddeden oluşmuştur. Ölçeğin güvenirlik katsayısı ,954 , KMO değeri ,945 ve Bartlett değeri anlamlı çıkmıştır. Açımlayıcı faktör analizinin 5 faktör olduğu görülmüş olup, faktörlere verilen isimler ve güvenirlik katsayıları şu şekildedir: birinci faktör “*Sanal Sınıf Yönetimi*” (,929), ikinci faktör “*Sanal Ders Düzeni*”(,901), üçüncü faktör “*Motivasyon*”(,875), dördüncü faktör “*İletişim*”(,746), beşinci faktör ise “*Ekran Düzeni*”(,624). Nitel araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ilinde görev yapmakta olan 10 okul müdür oluşturmaktadır. Bu araştırmada uzaktan eğitimde okul müdürlerinin sanal sınıf yönetimine dair algılarını tespit etmek için yarı yapılandırılmış görüşme soruları geliştirilmiştir. Sonrasında araştırmadan elde edilen veriler 4 temada toplanmıştır. Bu temalar; *Teknolojik Donanım*, *Motivasyon*, *Sanal Sınıf Yönetimi* ve *İletişim* şeklindedir. Bu araştırmanın sonucuna göre ortak sınıflandırmalar “Sanal sınıf yönetimi”, “Motivasyon” ve “İletişim” olduğu ortaya çıkmış, okul müdürü görüşleri ile ölçek maddeleri birbirini

destekler nitelikte olduğu görülmüştür. Okullarda sanal sınıf yönetimindeki düzeyi belirlemek için ise “Sanal Sınıf Yönetimi Ölçeğinin” düzenli aralıklarla değerlendirmelerde kullanılması, sanal sınıf yönetiminin gelişimini gözlemlemede fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler; uzaktan eğitim, okul müdürü, sanal sınıf yönetimi, ölçek geliştirme.

ATTITUDES OF TEACHERS IN VIRTUAL CLASSROOM MANAGEMENT AND PERCEPTIONS OF SCHOOL PRINCIPALS

Şeyma Sargin

ABSTRACT

The aim of this study is to develop a valid and reliable scale for virtual class management behaviors of teachers in distance education and to reveal the attitudes of school principals about virtual class management. In this context, the mixed method - a combination of quantitative and qualitative data- was used and it was also aimed to analyze each of the qualitative and quantitative data separately and then combine the obtained results at the end, by applying the convergent parallel pattern. The sample of the quantitative research consists of 351 teachers working in Istanbul in the 2021-2022 academic year. In the study, the measurement tool developed on the “*Virtual Classroom Management Scale*” consisted of 33 items. The reliability coefficient of the scale was ,954, KMO value was ,945 and Bartlett value was ,000. The explanatory factor analysis has been seen that there are 5 factors, and the names and reliability coefficients given to the factors are as follows: first factor “*Virtual Classroom Management*” (.929), second factor “*Virtual Course Order*” (.901), third factor “*Motivation*” (.875), fourth factor “*Communication*” (.746), and fifth factor “*Screen Layout*” (.624). The working group of the qualitative research consists of 10 school principals working in Istanbul. In this study, semi-structured interview questions were developed to determine the attitudes of school principals about virtual class management in distance education. Then the data obtained from the research were collected in 4 themes. The names of these themes are “*Technological Equipment*”, “*Motivation*”, “*Virtual Class Management*” and “*Communication*”. According to the results of this research, joint classifications were found to be among the groups of “virtual class management”, “motivation” and “communication” groups. In order to

determine the level in virtual class management in schools, the use of the “Virtual Class Management Scale” in regular intervals will benefit in observing the development of virtual class management.

Keywords; Distance Education, School Principal, Virtual Class, Virtual Class Management, Scale Development.

ÖNSÖZ

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte uzaktan eğitimde artış görülse de, korona virüs salgınıyla birlikte tüm eğitim kademeleri zorunlu uzaktan eğitime geçmiş, bu süreçte olumlu yanlarının yanı sıra olumsuz yanlarıyla da tüm eğitimcilerimiz farklı tecrübeler edinmişlerdir. Bununla birlikte sanal sınıflarda sınıf yönetimi konusunda az sayıdaki çalışmalar olması sebebiyle böyle bir çalışma yapmanın faydalı olacağı düşünülmüştür.

Bu araştırmada uzaktan eğitimde sanal sınıf yönetimi konusunda öğretmenlere yönelik bir sanal sınıf ölçeğinin geliştirilmesi ve bunu destekleyici olması açısından okul müdürlerinin sanal sınıf yönetimi hakkındaki algılarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırmada bana her daim yardımcı olan, bilgisini, ilgisini, hoşgörüsünü eksik etmeyen çok kıymetli danışman hocam **Dr. Öğr. Üyesi Nihan Sölpük Turhan'a**, değerli hocalarımız Prof. Dr. İbrahim Kocabaş, Prof. Dr. Hasan Bacanlı, Prof. Dr. Tuncay Akçadağ, Dr. Öğr. Üyesi Nur Sılay, Doç. Dr. Ahmet Avcı'ya, öğretmen ve okul müdürlerine ulaşmamda yardımlarını esirgemeyen öğretmenlerimiz Ömer Tolgay ve Recep Uçan'a, araştırmamıza katkı sunan öğretmenlerimiz ve okul müdürlerimize, arkadaşlarıma, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi enstitü çalışanlarına sonsuz teşekkür ederim.

Haziran, 2022

Şeyma Sargın

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ.....	ix
ŞEKİL LİSTESİ	xiv
TABLO LİSTESİ.....	xv
KISALTMALAR.....	xvi
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM:.....	5
1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	5
1.1. UZAKTAN EĞİTİM.....	5
1.1.1. Eğitim	5
1.1.1.1. Eğitimin Türleri.....	6
1.1.1.1.1. Formal Eğitim	6
1.1.1.1.1.1. Örgün Eğitim.....	7
1.1.1.1.1.2. Yaygın Eğitim.....	7
1.1.1.1.2. İnfomal (Formal olmayan) Eğitim.....	8
1.1.2. Uzaktan Eğitim.....	8
1.1.2.1. Uzaktan Eğitimin Tanımı	8
1.1.2.2. Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi	9
1.1.2.2.1. Dünyada Uzaktan Eğitim.....	10

1.1.2.2.2.	Türkiye’de Uzaktan Eğitim	12
1.1.2.3.	Uzaktan Eğitim Türleri.....	15
1.1.2.3.1.	Etkileşime dayalı.....	15
1.1.2.3.2.	Zamanlamaya dayalı	16
1.1.2.4.	Uzaktan Eğitimin Faydaları	16
1.1.2.5.	Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları.....	17
1.2.	SINIF YÖNETİMİ.....	18
1.2.1.	Sınıf Yönetimi Tanımı	18
1.2.2.	Sınıf Yönetimi Boyutları.....	20
1.2.2.1.	Fiziksel düzen.....	21
1.2.2.2.	Plan-program Etkinlikleri	21
1.2.2.3.	Zaman düzeni	21
1.2.2.4.	İlişki düzeni	22
1.2.2.5.	Davranış düzenlemeleri	22
1.2.3.	Sınıf Yönetimi Modelleri	22
1.2.3.1.	Tepkisel Model.....	23
1.2.3.2.	Önlemsel Model	23
1.2.3.3.	Gelişimsel Model.....	23
1.2.3.4.	Bütünsel Model	24
1.3.	SANAL SINIF YÖNETİMİ	24
1.3.1.	Sanal Sınıf Yönetimi Kavramı	24
1.3.2.	Sanal Sınıfın Güçlü Yanları	26
1.3.3.	Sanal Sınıfın Zayıf Yanları.....	26
1.3.4.	Sanal Sınıf Yönetimi Boyutları	27

1.3.4.1.	Öğretim ortamı (Fiziksel Düzen)	27
1.3.4.2.	Öğretimin yönetimi (Plan-Program Etkinlikleri)	28
1.3.4.3.	Davranışların Yönetimi	28
1.3.4.4.	Etkileşim.....	29
1.3.4.5.	Motivasyon	29
1.3.4.6.	Teknolojinin Yönetimi	29
1.3.4.7.	Zaman yönetimi.....	30
1.3.4.8.	Özel Gereksinimli Öğrenenlerin Yönetimi	30
1.3.5.	İlgili Alan Yazın Taraması	30
İKİNCİ BÖLÜM		33
2.	YÖNTEM	33
2.1.	ARAŞTIRMA MODELİ	33
2.2.	ARAŞTIRMA GRUBU	34
2.3.	NİCEL ARAŞTIRMADA ÖLÇEĞİN OLUŞTURULMA AŞAMALARI ..	35
2.3.1.	Madde Havuzunun Oluşturulması.....	35
2.3.2.	Madde Havuzunun Uzman Görüşüne Sunulması.....	35
2.3.3.	Pilot Uygulama ve Analizi	36
2.3.4.	Esas Uygulama İçin Maddelerin ve Ölçeğin Hazırlanması.....	36
2.3.5.	Büyük Örneklem Grubuna Esas Uygulama	36
2.3.6.	Madde, Yapı Geçerliği ve Güvenirlik Analizleri.....	37
2.4.	NİTEL VERİ ANALİZİ AŞAMALARI	38
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....		40
3.	BULGULAR VE YORUMLAR	40
3.1.	NİCEL VERİ BULGULARI.....	40

3.1.1.	Yapı geçerliliğine ilişkin bulgular.....	40
3.1.2.	Güvenirlğe ilişkin bulgular	45
3.2.	NİTEL VERİ BULGULARI.....	47
3.2.1.	Teknolojik Donanım Teması.....	48
3.2.2.	Motivasyon Teması	50
3.2.3.	Sanal Sınıf Yönetimi Teması.....	52
3.2.4.	İletişim Teması	54
3.3.	NİCEL ARAŞTIRMA BULGULARI VE NİTEL ARAŞTIRMA BULGULARININ KARŞILAŞTIRILMASI	55
	SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	59
	Nicel Verilerin Sonucu ve Tartışması.....	59
	Nitel Verilerin Sonucu ve Tartışması	60
	Nicel ve nitel verilerin sonucunun birleşimi.....	63
	Öneriler	66
	KAYNAKÇA.....	67
	EKLER.....	75
	Ek 1: Milli Eğitim Bakanlığı İzin Belgesi.....	75
	Ek 2: Milli Eğitim Bakanlığı İzin Belgesi 2	76
	Ek 3: Etik Kurul İzin Belgesi	77
	Ek 4: Sanal Sınıf Yönetimi Ölçeği.....	78
	Ek 5: Okul Müdürleri İçin Görüşme Soruları.....	80

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1 Eğitim Türleri	6
Şekil 2 Uzaktan Eğitim Yapısı.....	9
Şekil 3 Dünya'da Uzaktan Eğitime Başlayan Ülkeler ve Tarihleri.....	11
Şekil 4 Yakısak Desen (Tek Aşamalı Desen)	33
Şekil 5 Yığılma Grafiği.....	43
Şekil 6 Teknolojik Donanım Teması ve Kategoriler	49
Şekil 7 Motivasyon Teması ve Kategoriler	51
Şekil 8 Sanal Sınıf Yönetimi Teması ve Kategoriler.....	52
Şekil 9 İletişim Teması ve Kategoriler	54

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1 Öğretmenlerin Cinsiyet, Mesleki Kıdem ve Öğretmenlik yaptıkları Eğitim Düzeylerine Göre Demografik Dağılımı	34
Tablo 2 Sanal Sınıf Ölçeği KMO ve Bartlett değerleri	40
Tablo 3 Sanal Sınıf Yönetimi Ölçeği faktörlerinin açıkladıkları varyans yüzdeleri ve öz değerleri	41
Tablo 4 Varimax Döndürme ile Hesaplanan Madde Faktör Yükleri	42
Tablo 5 Ölçek Maddelerinin Ayırt Edicilik Güçlerini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t testi	44
Tablo 6 Sanal Sınıf Yönetimi Ölçeği Faktörlerinin Güvenirlik Katsayıları.....	45
Tablo 7 Sanal Sınıf Yönetimi Ölçeğinin Madde Toplam ve Madde Kalan Korelasyon Katsayıları.....	46
Tablo 8 Nitel Veri Analizi ile Oluşturulan Temalar ve Kategoriler.....	48

KISALTMALAR

Akt	Aktaran
ed. veya haz.	Editör/yayına hazırlayan
s.	Sayfa/sayfalar
t.y.	Basım tarihi yok
YAYKUR	Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu
EĞİTEK	Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü
AUZEF	Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi
EBA	Eğitim Bilişim Ağı
UZEM	Uzaktan Eğitim Merkezi
KMO	Kaiser Meyer Olkin Örneklem Yeterliliği Testi
AFA	Açımlayıcı Faktör Analizi
\bar{X}	Ortalama (Mean)
SS	Standart Sapma (Std. Deviation)
t	T değeri
p	Anlamlı Farklılık Simgesi
r	Korelasyon Simgesi

GİRİŞ

Öğrenci ile öğretmenin yüz yüze olmadan çeşitli iletişim araçları kullanılarak belli bir merkezden yapılan eğitim biçimi (Güncel Türkçe Sözlük, 2021) şeklinde tanımlanan uzaktan eğitim uygulamaları dünyada 1900'li yıllarda (Kaya, 2002), Türkiye'de 1950'li yıllarda (Bozkurt, 2017) başlamıştır. Geçmişten günümüze uzaktan eğitim, uygulama bakımından pek çok gelişmeler göstermiştir. İlk olarak mektupla öğretim şeklinde başlamış, daha sonra radyo, sonrasında televizyonların gelişmesiyle ondan da yararlanmış (İşman, 2008), zamanla internetin gelişmesiyle beraber ise internet tabanlı eğitimler yaygınlaşmıştır (Kırık, 2014). Günümüzde ise bazı iş alanları ve yükseköğretimlerde uzaktan eğitim kullanılmaya gelmekle birlikte, Covid-19 salgınıyla 23 Mart 2020 tarihinden itibaren uzaktan eğitim belli bir dönem zorunlu hale gelmiştir. Bu dönemde ilk olarak televizyonda EBA TV'den ilköğretim, ortaokul ve lise seviyelerine yönelik dersler devam etmiş, sonrasında EBA ve Zoom üzerinden canlı sınıflar oluşturularak eşzamanlı olarak derslere devam edilmiştir (MEB, 2020c).

Öğretmen ve öğrencilerin genellikle yüz yüze bir şekilde eğitim faaliyetlerini sürdürdüğü yere sınıf denmekle birlikte, bu eğitimin kaliteli ve verimli geçmesi için uygulanan yöntemlere de sınıf yönetimi denmektedir. Sınıf yönetimi genel bir tanımla; öğretmeyi ve zamanı verimli biçimde yöneterek kullanmak, sınıfta uyulacak kuralları belirlemek, sınıfın düzen ve tertibini sağlamak, sınıftaki öğrencilerin bilgi edinimini olumlu bir iklimde sağlamak için onları denetlemektir (Çelik, 2013). Sınıf yönetimi konusunda başarılı ve etkili olan öğretmenler iyi öğretmen olarak görülmeyle beraber (Soysal ve Radmard, 2018), sınıf yönetiminin etkililiğini artırmak için dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Bunlar sınıf yönetimi boyutları olarak adlandırılır ve Başar'a (2002) göre 5 boyuttan oluşmaktadır; "fiziksel düzen" (sınıftaki ışık, ısı, estetik görünüm, temizlik, tertip, renk, genişlik, gürültü düzenekleri, oturma düzeni ve eğitsel materyaller), "plan-program" (dersin ünite planı, yıllık ve günlük plan, öğretim materyallerini-ders araç gereçlerini sağlama, verilecek dersin yöntem ve tekniklerini belirleme, öğrencilerin gelişim sürecini, derse katılımını takip edip değerlendirme,

amaçlar), “zaman düzeni” (ders zamanının dağılımını öğretim etkinliklerine uygun olarak yapmak, öğrencinin sıkılmasını, devamsızlık yapmasını engelleyici şekilde ayarlamak), “ilişki düzeni” (sınıf düzeninin sürmesi açısından birtakım kurallar tayin edilip bunların öğrencilere benimsetilerek riayet etmelerinin sağlanması), ve “davranış düzenidir” (sınıfın istenen eylemi gerçekleştirir hale getirilip istenmeyen eyleminse değiştirilebilmesi, olumlu sınıf ikliminin oluşturulması).

Günümüzde hızla gelişen teknoloji, bilgiye ulaşımı ziyadesiyle kolaylaştırmıştır. Dolayısıyla bugünün öğretmeninin rollerinden biri de bu bilgi çağında öğrenmeyi öğretmek, öğrenmeyi yönlendirmektir (Demirtaş, 2012). Gelişen teknolojiyle birlikte eğitim ortamı da değişiklik göstermeye başlamış, uzaktan eğitim ve sanal sınıflar yaygınlaşmıştır.

Problem Durumu

Örgün eğitimdeki sınıfların bazı sınıf yönetimi özellikleri ve boyutları varsa, sanal sınıfların da kendine özgü birtakım özellikleri ve bunun getirdiği sanal sınıf yönetimi boyutları vardır. Clark ve Kwinn (2007)’e göre sanal sınıf, öğrencilerin aynı zaman dilimi içerisinde fakat farklı ortamlarda bulunduğu ve bir öğretmeni dinledikleri, iletişimin çift yönlü olarak karşılıklı sağlanabildiği eşzamanlı çevrimiçi ortamlardır. Sanal sınıf yönetimi kavramı ise; eş zamanlı ve çevrimiçi bir şekilde farklı mekânlarda bulunan öğrencilerin bir araya getirildiği, bilgi ve materyallerin teknoloji aracılığıyla yayıldığı, öğrenimin gerçekleşebilmesi için gereken düzen ve kuralların oluşturularak devamının sağlanması şeklinde tanımlanabilir (Akt. Kaya, 2011). Can (2020)’a göre sanal sınıf yönetimi boyutlarında geleneksel sınıf yönetimindekine benzer ancak bazı farklılıklar barındıran bir başlıklandırma yapmak mümkündür. Bu boyutları da öğretim ortamı, öğretimin yönetimi (plan-program etkinlikleri), davranışların yönetimi, etkileşim, motivasyon, teknolojinin yönetimi, özel gereksinimli öğrencilerin yönetimi ve zaman yönetimi şeklinde sıralamıştır.

Birçok alanda yaygınlaşan uzaktan eğitim, 2019 yılının sonlarında ortaya çıkan ve 2020’nin mart aylarında Türkiye’ye de sıçrayan Covid-19 salgınıyla belli bir zaman zorunlu hale gelmiştir. Bu dönemde eş zamanlı sanal sınıfta yapılan derslere yönelim artmış, bu da sanal sınıfların yönetimi ve özellikleri hakkında daha fazla çalışma

yapma ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmada, öğretmenler üzerinde çalışma yapılarak bir sanal sınıf yönetimi ölçeği geliştirmek amaçlanmıştır. Bununla birlikte okul müdürlerinin sanal sınıfa yönelik algıları incelenmiştir.

Problem Cümlesi

Sanal sınıf yönetiminde öğretmenlerin tutumları ve okul müdürlerinin algıları nasıldır?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin sanal sınıf ortamındaki sınıf yönetimlerini ölçmek için ölçek geliştirmek ve okul müdürlerinin sanal sınıf hakkındaki algılarını tespit etmektir.

Araştırmanın Önemi

Günümüzde teknolojinin gelişimiyle uzaktan eğitim, hâli hazırda eğitimimizin bazı kısımlarında yer almasıyla birlikte tüm dünyayı etkileyen Covid-19 salgını uzaktan eğitimi zorunlu hale getirmiş, uzaktan eğitimin kaçınılmaz bir gerçek olduğunu hatırlatarak ona hazırlıklı olmak gerektiğini göstermiştir. Sınıf yönetimi ise öğretmenin öğrenci ile verimli ders ortamı oluşturması açısından önemli görülmektedir. Artan sanal sınıf dersleriyle birlikte sanal sınıf yönetiminde araştırma ve bilgi edinme ihtiyacı daha da artmıştır. Ancak bu konudaki çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmüştür.

Bu çalışma sanal sınıflar hakkında açıklayıcı olması, uzaktan eğitim veren öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi konusunda yardımcı bir ölçme aracı olması ve okul müdürlerinin sanal sınıflar hakkındaki görüş ve önerilerini bildirmesi bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmanın uzaktan eğitim sürecini daha verimli geçirmeleri açısından okul müdürleri ve öğretmenlere yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Sayıtlar

1. Öğretmenlerin ölçme sorularına tam ve samimi cevap verdikleri varsayılmıştır.

2. Okul müdürleri görüşlerini belirtirken kendilerinin gerçek görüşlerini belirttikleri öngörülmüştür.
3. Örneklem, evreni temsil niteliğindedir.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma 2021-2022 Eğitim-ğretim yılı İstanbul ilinde yer alan ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde görev yapan öğretmenlerle sınırlıdır.
2. Araştırma lek maddeleri ve yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile sınırlıdır.
3. Verilerin bir kısmı Covid-19 zorunlu uzaktan eğitim sürecinde toplanmıştır.

Tanımlar

Uzaktan Eğitim: Öğretmen ve öğrencilerin farklı ortamlarda bulunarak, öğretme ve öğrenme faaliyetlerini çeşitli iletişim teknolojileri yardımıyla uyguladıkları eğitim sistemi modelidir (İman, 2008).

Sınıf Yönetimi: ğretmeyi ve zamanı verimli biçimde yöneterek kullanmak, sınıfta uyulacak kuralları belirlemek, sınıfın düzen ve tertibini sağlamak, sınıftaki öğrencilerin bilgi edinimini olumlu bir iklimde sağlamak için onları denetlemektir (elik, 2013).

Sanal Sınıf: Öğrencilerin ve öğretmenlerin ses, video, metin tabanlı sohbet, etkileşimli beyaz tahta, uygulama paylaşımı, anında oylama vb. araçları kullanarak e zamanlı olarak iletişim kurmasını sağlayan evrimii ortamlardır (Bülbül, 2020).

Sanal Sınıf Yönetimi: E zamanlı ve evrimii bir şekilde farklı mekânlarda bulunan öğrencilerin bir araya getirildiği, bilgi ve materyallerin teknoloji aracılığıyla yayıldığı, öğrenimin gerçekleşebilmesi için gereken düzen ve kuralların oluşturularak devamının sağlanmasıdır (Kaya, 2011).

BİRİNCİ BÖLÜM:

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. UZAKTAN EĞİTİM

1.1.1. Eğitim

Eğitim, önceden saptanmış amaçlara göre insanların davranımlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizgesidir. Ve diğer bir anlamı da yeni kuşakların, toplum yaşayışında yerlerini almak için hazırlanırken, gerekli bilgi, beceri ve anlayışlar elde etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinliğidir (Eğitim Terimleri Sözlüğü, 1974). Ertürk'e (1972) göre ise bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yolu ile kasıtlı olarak istendik değişim meydana getirme sürecidir. En genel tabirle eğitim, insanları belirli hedeflere göre yetiştirme sürecidir. Bu süreçle birlikte insanda pek çok farklılaşma meydana gelir. Farklılaşma ise eğitim sürecinde edinilen bilgi, beceri, tutum ve değerler vasıtasıyla ortaya çıkar. Günümüzde okullar eğitim sürecinin en mühim kısmını oluşturmakla birlikte eğitim sadece okullarda yapılmaz, yaşam boyu devam eder (Fidan ve Erden, t.y). Kişiyi psikolojik bir organizma olarak değerlendiren psikolog ve eğitimciler ise şöyle bir tanım yapmaktadır; bireyde var olan kabiliyetlerini, isteklerini ve ilgilerini ulaşabileceği en yüksek seviyeye çıkarmak, onun potansiyel gücünü ortaya çıkarıp geliştirecek çevre imkânlarını ortaya koymak ve hazır hale getirmektir (Avcı, 2014).

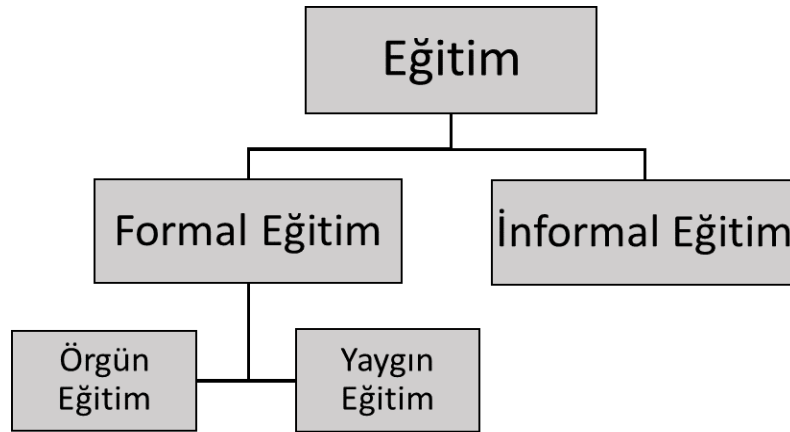
Eğitim, öğretme ve öğrenme kavramlarını kapsayan bir terim olmakla beraber öğretme ve öğrenme de birbirleriyle iç içe olan kelimelerdir. Öğreten varsa öğrenen, öğrenen varsa da çoğu zaman öğretene vardır. Öğretme, kişinin davranışlarında kendi yaşamı yolu ile değişiklik meydana getirmek anlamına gelir. Yani onun, bu davranış değişimiyle sonuçlanacak yaşantılarla karşılaşmasını sağlamaktır (Özçelik, 2010). Toplumsal yaşayışı içerisinde bireye pek çok öğretme etkinliği sunan kişi ya da araçlar olabilir. Kişi bunlar aracılığıyla istendik ya da istenmedik birçok davranış kazanabilir. Ancak, önceden belirlenen hedefler ile istendik davranışları kazandırmak için

oluşturulan eğitim kurumlarında, planlı ve örgütlenmiş öğretme faaliyetlerine ise öğretim denir (Fidan ve Erden, t.y).

Öğrenme, davranışta bir değişikliğin meydana gelmesi durumudur. Kişide böyle bir değişimin meydana gelmesiyle bilgiyi öğrendiği ve sindirdiği kabul edilir (Özçelik, 2010). Pek çok eğitimci tarafından “yaşantı ürünü kalıcı izli davranış değişmesi” olarak tanımlanan öğrenmenin üç temel özelliği vardır. Birincisi yaşantı ürünüdür. Kişinin çevresiyle oluşturduğu ilişkiler (yaşantı) sonucu gerçekleşir. İkincisi kalıcı izlidir. Öğrenilen şeylerin iz bırakması, kazanılan bilgilerin kullanılması içindir ve öğrenmenin gerçekleşmesi için o davranış değişikliğinin sürekli olması gerekir. Kısa süre yapılan davranış değişiklikleri öğrenme değildir. Üçüncüsü ise muhakkak öğrenme sonucunda davranış değişikliği meydana gelir (Kılıç, 2009).

1.1.1.1. Eğitimin Türleri

Eğitim kavramı genel olarak formal ve informal eğitim olmak üzere ikiye ayrılmış, formal eğitim de kendi içinde örgün ve yaygın eğitim olarak ikiye kısma ayrılmıştır (Erden, 2005)



Şekil 1 Eğitimin Türleri

1.1.1.1.1. *Formal Eğitim*

Programın önceden hazırlandığı ve bu programa uyarak planlı bir şekilde devam ettirildiği, öğretim yoluyla gerçekleşen eğitim şeklidir. Öğretmenin planı ve

denetiminde ilerler. Belirli bir çevre dâhilinde kontrollü olarak gerçekleştirilir. Sürecin içinde değerlendirme işlemi de vardır. Okullardaki eğitim formal eğitim içerisine girmektedir (Fidan ve Erden, t.y.). Bu eğitim sürecinin sonunda bireylere diploma ve sertifika gibi belgeler tahsis edilmektedir (Kıroğlu, 2010).

1.1.1.1.1. Örgün Eğitim

Örgün eğitim, seviyeleri aynı olan ve belirli bir yaş kitlesindeki kişilere okul binasında, programlarının amaca göre hazırlanarak düzenli bir şekilde verilen eğitimidir (Türk, 2015). Örgün eğitimde devam eden bireyler belli bir sıra takip etmesi gerekmekte, kademeleri başarıyla bitirdikten sonra bir sonrakine geçmektedir (Erden, 2005). Bu eğitimin kapsamına anaokulundan başlayıp üniversiteye kadar örgütlenmiş tüm okullar girer (Başaran, 1992).

Bu eğitim türü ülkedeki eğitim sisteminin yapısını da gösterir. Eğitimdeki farklı kademelerle birlikte bu kademelerin her biri için amaçlar belirleyip bu doğrultuda program hazırlamak, bu programı uygulayacak yeterlikte öğretmen ve yönetici yetiştirmek örgün eğitimin temel öğelerini oluşturur (Oktay, 2010).

1.1.1.1.2. Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim, “örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da örgün eğitim sisteminin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademedен ayrılmış ya da bitirmiş bireylere; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı nitelikte çeşitli süre ve düzeylerde hayat boyu yapılan eğitim, öğretim, üretim, rehberlik ve uygulama etkinliklerinin tümünü” ifade eder (MEB, 2010). Yaygın eğitimin toplumsal, kültürel, siyasi ve ekonomik pek çok alanda değişime ve kalkınmaya imkân verecek nitelikte olmalıdır (Özyurt, 1999). İş yerlerinde verilen hizmet içi eğitim, halk eğitim merkezlerinde faaliyet gösteren kurslar bu eğitim türüne örnek olarak gösterilebilir (Fidan ve Erden, t.y.).

Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Yönetmeliği’ne (2010) göre il ve ilçelerde açılan merkezlerde aile eğitimi, güzel sanatlar, sportif, sosyal ve kültürel etkinlikler ile benzeri konuları içeren eğitim çalışmaları yapılır. Bununla birlikte okuma-yazma öğretimi, meslek öncesi eğitim ve yeni bir meslek edinme, çok yönlü iş

eğitimi, endüstri içinde eğitim ve hayat boyu öğrenme konularını kapsayan yaygın eğitim veya kısa süreli ve kademeli mesleki ve teknik eğitim programları uygulanır. Eğitim ihtiyacı olan alanlarda okuma-yazma, sosyal ve kültürel, mesleki ve teknik kurslar ile sosyal etkinlikler çerçevesinde toplantı, gezi, kampanya, kurs, seminer, konferans, yarışma, açık oturum, sergi, panel, sempozyum ve benzeri etkinlikler düzenlenir.

1.1.1.1.2. İnfomal (Formal olmayan) Eğitim

Formal eğitimin aksi olarak amaçlı ve planlı değildir. Hayat içinde gelişigüzel öğrenilen eğitim türüdür. Birçok şey farkında olmadan öğrenilir ve benimsenir. Aile arasında, akran gruplarında, usta-çırak ilişkisinde edinilen davranışların çoğu informal eğitim türüne girer (Kılıç, 2009).

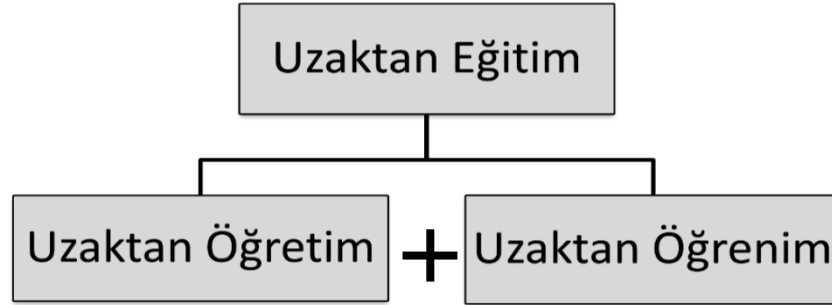
Formal ve informal eğitimin baskın olduğu alanlar değışse de birbirleriyle iç içedirler. Örneğin okullar formal eğitimin baskın olduğu kurumlardır. Ancak okul içinde öğretmenlerin ve yöneticilerin davranışları, arkadaşlar arasında olan iletişim vb. gibi olgular informal kısma girmektedir. Bunun bilincinde olan eğitimciler ders dışında da ‘örnek olma’ bilincini yitirmeden bu yönde davranışlar sergilemeye çalışırlar (Fidan ve Erden, t.y.).

1.1.2. Uzaktan Eğitim

1.1.2.1. Uzaktan Eğitimin Tanımı

Teknolojinin gelişmesi, eğitim görmedeki talebin fazlaşması gibi durumlar, belirli kişilere belirli bir zaman ve mekânda verilen eğitime alternatif olarak, her yaşın faydalanabileceği ve yaşam boyu öğrenme olanağı sağlayan uzaktan eğitimin yayılmasını sağlamıştır (Ağır, 2007). Türk Dil Kurumundaki tanıma göre uzaktan eğitim “öğrenci ile öğretmen yüz yüze olmadan çeşitli iletişim araçları kullanılarak belli bir merkezden yapılan eğitim biçimidir” (Güncel Türkçe Sözlük, 2021). Bununla birlikte uzaktan eğitim, öğretmen ve öğrencilerin farklı ortamlarda bulunarak, öğretme ve öğrenme faaliyetlerini çeşitli iletişim teknolojileri yardımıyla uyguladıkları eğitim sistemi modelidir (İşman, 2008). Aynı zamanda herkesin farklı imkân ölçüleriyle ilgili olan fırsat eşitsizliğine çözüm sağlayan, eğitim peşinde olan herkese yaşam boyu

eğitim sunan ve bunların yanı sıra eğitimin pek çok bireysel ve toplumsal hedeflerinin gerçekleşmesine katkı sunabilen, eğitim teknolojilerini kullanmaya, ondan istifade etmeye ve daha çok ferdi olarak, kendi kendine renmeye dayalı olan bu disiplin, uzaktan eğitimidir (Kaya, 2006). Amerika Birleşik Devletleri'nde Teknoloji ve Yetişkinlerin ğrenimi Komisyonu'nun (The Commission on Technology and Adult Learning) sunduğu raporda şoye geçmektedir: E-ğrenim, bireylerin kendi düzenlerinden, çalıştıkları işlerden, ailelerinden, yaşadıkları yerlerden uzaklaşmadan mesleklerinde yükselmeleri veya daha etkin olabilmek için birikim ve kabiliyetlerini genişletebilecekleri, teknolojik öğeleri barındıran eğitim şeklidir (Bonk, 2000, akt. Kenanoğlu, 2008). Uzaktan eğitim pek çok yolla gerçekleştirilebilir. ğreten ve öğrenen aynı mekânda olmadığı için; mektup (posta), radyo, televizyon, yazılı veya basılı materyaller, bilgisayar, internet buna örnektir. Günümüzde ise uzaktan eğitim denilince daha çok internet akla gelmekte ve yaygın olarak kullanılmaktadır (Enfiyeci, 2019).



şekil 2 Uzaktan Eğitim Yapısı

Yukarıdaki şekilde (Keegan, 1996) de grldđđ gibi uzaktan eğitim, aynı mekânda olunmasa da iki farklı taraf olarak ğretim veren ve öğrenim görenden oluşmaktadır.

1.1.2.2. Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Uzaktan eğitim ilk önce mektupla başlamış, sonraları radyo, televizyon, bilgisayar ve internet aracılığıyla gelişim göstererek yaygınlaşmıştır.

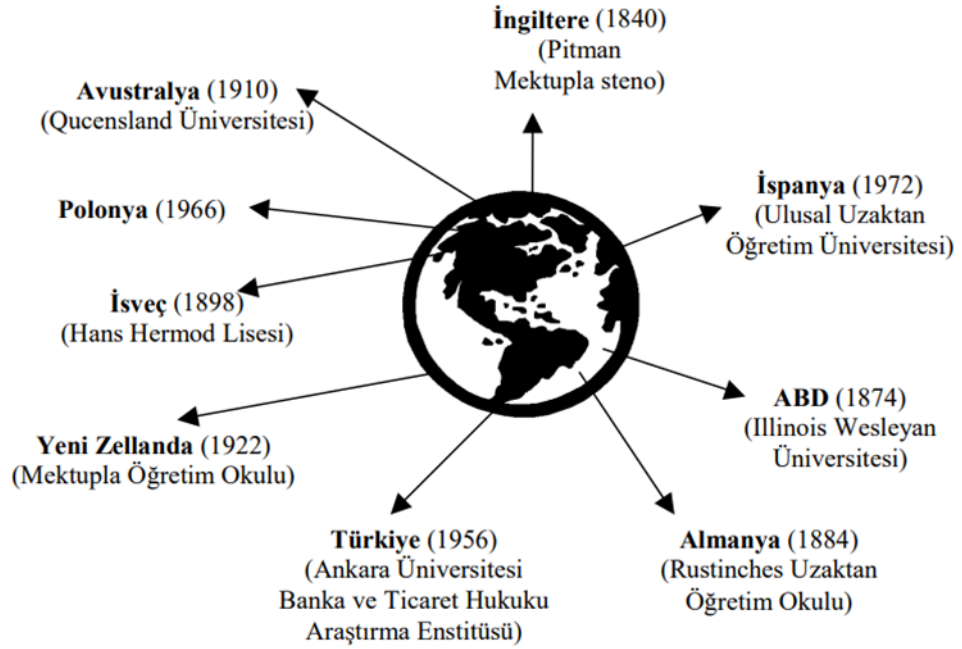
1.1.2.2.1. Dünyada Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim internetin ortaya çıkmasıyla birlikte farklı bir boyuta ulaşmış daha çok gündeme gelse de başlangıcı internetten daha öncelere dayanmaktadır. Bazı kaynaklarda uzaktan eğitimin 1700'lü yıllara dayandığı düşünülmekte ve uygulaması ilk önce mektup yoluyla başladığı görülmektedir. 20 Mart 1728 tarihinde Boston Gazetesi'nde mektup yolu ile steno derslerinin verileceği ilanından, daha sonra 1833'te İsveç'te bir ilanda yine mektup aracılığı ile öğretim yapılacağından bahsedilmektedir (Çoban, 2013). Dünyada ilk uzaktan eğitim uygulamasını yapan kişinin ise İngiltere'de bulunan Isaac Pitman olduğu kabul edilmekte, 1840 yılında mektup yolu ile uzaktan eğitime başlayarak steno ile İncil yazma dersleri verdiği, öğrencilerin çalışmaları sonucunda da onlara başarı notu verdiği belirtilmektedir (Kaya, 2002). 1906'da Wisconsin Üniversitesinin yöneticisi William Lighty bir yazısında uzaktan eğitim kavramını (Distance Education) kullanmıştır. Sonrasında bu ifade, "fernunterricht" olarak Almanya'da 1960 ve 1970'li yıllarda Alman eğitimci Otto Peters ile tanıtılmış ve Fransa'daki uzaktan eğitim hizmeti veren kurumlara isim olarak (Teleenseignement) uygulanmıştır (İşman, 2008).

Kitle iletişim araçlarının hızlı bir gelişim göstermesi uzaktan eğitimin seyrini de değiştirmeye başlamıştır. 1920'li yıllarda radyo yayınlarının başladığı Amerika Birleşik Devletleri'nde üniversiteler de kendi radyo kanallarını kurmuş, 1923 yılında da eğitsel radyo programları faaliyete girmiş ve bu amaçla 500'ü aşkın radyo istasyonu açılmıştır. Radyonun altın çağı görülen 1929 yılında eğlence için radyolardan diziler dinlenmiş, 1930'lu yıllarda bütün dünya geneline yayılan radyolardan çiftçilik, ulaşım, bilim ve teknoloji gibi konular hakkında halka bilgiler verilmiştir. 1945 yılı öncesine kadar radyo teknolojisinin pahalı olması, alıcı sayısında da eksiklik meydana gelmesi nedeniyle radyo ile uzaktan eğitim istenilen düzeyde gelişim gösterememiştir ancak, bu yıldan sonra çocuklar için yapılan eğitsel programların sayısında artış olmuş, "Disney" ve "Susam Sokağı" gibi programlar gece gündüz yayınlanmıştır (Çoban, 2013).

Uzaktan eğitim Avustralya'da 1910 yılında Queensland Üniversitesinde, Yeni Zelanda'da 1922 yılında Yeni Zelanda Mektupla Öğretim Okulu ile, Polonya'da 1966-1968 yılları arasında deneme niteliğinde televizyondan öğrenme ile, İspanya'da

1972 yılında Ulusal Uzaktan Öğretim Merkezi ile başlatılmıştır. Aşağıdaki görselde dünyada uzaktan eğitimin hangi ülkelerde ne zaman başladığı gösterilmektedir (Kaya, 2002).



Şekil 3 Dünya'da Uzaktan Eğitime Başlayan Ülkeler ve Tarihleri

Mektup aracıyla eğitimden başlayan uzaktan eğitim sürecini, kullanılan araçlar açısından inceleyecek olursak 3 sıçrama görülmektedir. Birincisi 1922’de ders kitapları yerine video öne çıkmaya başlamıştır. 2. Dünya Savaşı’nda ABD, ordusuna videokasetlerini kullanarak eğitim vermiştir. Savaşın sonra ise video teknolojisi ve televizyon, eğitim için kullanılmaya başlanmıştır. İkinci sıçrama, video teknolojisinin yerini bilgisayar teknolojisi aldığı zamandır. Bilgisayar tabanlı eğitim (CBT) ve Bilgisayar destekli öğretim (CAI), etkileşimli yazılım geliştirmek için bilgi teknolojilerini ve eğitim teorilerini kullanmışlardır. Öğrencilerin eğitimciler ile etkileşimini sağlama konusunda birtakım çözümler üretilmiş ancak bunlar sınırlı kalmıştır. Otomasyonun kurulması açısından bu teknolojiler önemli olsa da kullanılan teknolojinin kısa bir süre sonra eski teknoloji olması, bu konuda istikrar sağlanmasının önüne geçmiş, bu da 1970 ve 1980’lerde ciddi bir problem olmuştur. 1990’larda gerçekleşen 3. sıçrama ise multimedya ve İnternet teknolojilerinin icadı olmuş ve uzaktan eğitim önemli bir dönüşüm kazanmıştır. CD-ROM gibi multimedya

teknolojilerinin eğitimde kullanılması, web tabanlı uzaktan eğitim programlarının geliştirilmesi, ISDN (Integrated Services Digital Network), ADSL (Asymmetric Digital Subscriber Line) ve geniş bant üzerinden online video konferansların kullanımının yaygınlaşması bu döneme denk düşmektedir (Shihl vd. 2003, Akt. Antalya, 2004).

1.1.2.2.2. Türkiye’de Uzaktan Eğitim

1927 yılında eğitim problemleri hakkında düzenlenen bir toplantıda, Millî Eğitim Bakanı Mustafa Necati bazı eğitimlerin uzaktan eğitim şeklinde (Muhabere Yoluyla Tedrisat) uygulanabileceği fikrini vermesiyle bu terim ilk kez kullanılmıştır (Bozkurt, 2017). 1928 yılında ise harf devrimi ile gelen okuma yazma oranındaki düşüşü yükseltmek için çalışmalar düşünülmüştür (İşman, 2008). Bunun için mektupla eğitim önerilmişse de faaliyete geçirilememiştir. Çünkü ülkenin %90 kadarının okuryazar olmaması, öğretmensiz bir şekilde okuma yazma öğretilmeyeceği kanısı oluşturmuştu. Bu nedenle 1927-1955 yılları arası Türkiye’de uzaktan eğitimin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği hakkındaki tartışmalarla geçtiği kabul edilmektedir (Kaya, 2002).

Uzaktan eğitimin ilk uygulaması Milli Eğitim Bakanlığı’nın kararı ile kurulmuş ve bir özel sektör kurumu olan FONO Açık Öğretim Kurumu ile 1953 yılında gerçekleşmiştir. FONO, uzaktan eğitim uygulamalarını düzenli ve sistemli bir şekilde yürüten ve Açık Öğretim Okullarının kurulmasından yıllar önce faaliyete geçen ilk kurumdur. FONO, hem Dünya hem Avrupa Açık Öğretim Birlikleri’nde aktif üyelerden biridir. FONO’da eğitim ilk olarak yabancı dil eğitimi ile 1953 yılının sonlarına doğru başladı. Şükrü Meriç İngiliz Filolojisinde okumakta iken, dünyada “Correspondence Education” adı ile başlayıp yazışarak (mektup yoluyla) uzaktan eğitim sistemini Türkiye’ye ilk getiren kişi olmuştur (Bozkurt, 2017). Yine bu yıllarda yükseköğretime taleplerin artması ve okulların da bu fazla talebi karşılayamayacak olması sebebiyle Milli Eğitim Bakanlığı “Mektupla Öğretim” çalışmalarını başlatıp, diğer ülkelerdeki uygulamaları incelemeye başlamıştır (İşman, 2008). Kaya’ya (2002) göre uzaktan eğitimin ilk uygulama faaliyetini ise 1956 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü başlatmış ve

bankalardaki çalışanlara mektup vasıtasıyla eğitim vermişlerdir. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki ilk uygulamalar ise 7.11.1960 tarihinde “Mektupla öğretim” adıyla denemeye başlanmıştır. 1960’lı yılların başında MEB, Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı ile ortak hareket ederek, teknik konuların eğitiminde mektubun kullanılması hakkında girişimlerde bulunulmuş ve İstatistik Yayın Müdürlüğü’nün de dâhilinde Mektupla Öğretim Merkezi kurulmuştur (Arar, 1999, akt. Kırık, 2014). Okula pek çok farklı sebepten ötürü devam edemeyen okul çağındaki çocuklara, vatandaşlardan mesleki bilgi birikimini artırmak isteyenlere, buldukları iş yerlerinden ayrılmadan bilgilerini çoğaltmak ve daha yüksek mevkilere ulaşmak isteyenlere bu yolla ulaşmak amaçlanmıştır (İşman, 2008). 26 Ocak 1966 tarihinde ise Mektup ile Öğretim ve Teknik Yayınlar Genel Müdürlüğü oluşturulmuştur (Kaya, 2002).

Radyo ve televizyonun yayılmasıyla birlikte teknoloji, eğitime dâhil edilerek 1968 yılında Mektupla Öğretim Merkezi’nin adı Radyo ve Televizyonla Eğitim Merkezi şeklinde değiştirilmiştir. 1982 yılında eğitim-öğretim teknolojilerinin yenileşmesiyle birlikte Radyo ve Televizyon ile Eğitim Merkezi, Bilişim Merkezi olarak hizmet vermeye devam etmiştir (Papi ve Büyükaslan, 2007, akt. Kırık, 2014). 1974’te Mektupla Yüksek Öğretim Merkezi kurularak üniversitelerdeki kalabalıklaşmayı azaltmak ve eğitimi televizyonla desteklemek amaçlanmıştır. Ancak 1975 yılında bu uygulamaya son verilip aynı yıl Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu (YAYKUR) kurulmuştur (İşman, 2008).

Bozkurt (2017) YAYKUR’un şu amaçlarla kurulduğunu belirtmiştir; yükseköğretimde yaşanan yoğunluğa ve kalabalığa çözüm yolu geliştirmek, üniversite sınavına girip kazanamayan lise ve dengi okullarından mezun öğrencilere ihtiyaç duyulan iş alanlarında eğitim teknolojilerinden faydalanarak öğrenim fırsatı sağlamak, ara insan gücü sağlamak için 2 yıl ön lisans eğitimi vermektir. YAYKUR’da, Açık Öğretim Dairesi Başkanlığına bağlı olarak açık öğretim programları (mesleki ve teknik kurslar, mektupla öğretim dersleri, ara insan gücü yetiştirmeye dayalı programlar ve dışarıdan bitirme programları), Örgün Yükseköğretim Dairesi Başkanlığı’na bağlı olarak da örgün öğretim programları (yabancı diller yüksekokulları ve meslek yüksekokulları programları) uygulanmıştır (Kaya, 2002). 1976-1977 yıllarında

YAYKUR ilk kez yükseköğretim okumada televizyonu da yardımcı bir araç olarak kullanmaya başlamıştır. İstenilen sonuçlara ulaşamadığı için kurum 1979 yılında kapatılmıştır (Bozkurt, 2017). 1981 yılına gelindiğinde ülke genelinde okuma yazma seferberliğine girilmiştir. Televizyon Okulu programları yayınlanmış, bunun sonucunda okuma-yazma öğretimine önemli katkılar sunulmuştur. Aynı yıl yürürlüğe giren 2547 sayılı yasa ile yükseköğretim kademesinde uzaktan eğitim yapma vazifesi üniversitelere verilmiştir. Bir yıl sonra yani 1982’de ise, uzaktan eğitim yapma görevini Anadolu Üniversitesi üstlenmiştir (Kaya, 2002).

Türkiye’de radyo yayınına 1927 yılında başlanmış olup, 1964’te TRT’ye bağlanarak özerk bir yapıya girmiştir. TRT’ye girmeden önceki yayınlar genellikle kırsal kesime yönelik olup ziraat ile ilgiliydi. TRT’den sonra Radyo ve Televizyon alanının eğitime yardım konusunda yetkisi artınca radyodaki eğitsel programlarda da artış gözlenmiştir. 1968 yılında ise televizyon yayınına başlayan TRT, başlangıcından itibaren eğitsel programlara da yer vermiştir. 1982’de tekrar uzaktan yükseköğretim görevi verilen Anadolu Üniversitesi’nin ders konuları TRT aracılığıyla verilmeye başlandı. Bununla birlikte aynı yıl 1982’de Açık Öğretim Fakültesi kurulmuş ve derslere radyo-televizyon yayınlarıyla destek verilmiştir (İşman, 2008). 1980’lerde geliştirilen Bilişim Merkezi’nin adı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (EĞİTEK) olarak değiştirilmiş, bununla beraber eğitimli nüfusta hızlı bir artış yaşanmıştır (Papi ve Büyükaslan, 2007; Akt. Kırık, 2014). 1991 yılında uzaktan eğitimdeki ilk uygulamasını gerçekleştiren Fırat Üniversitesi, bunu e-posta ile yapmış, öğrencilerin bu yolla yüksek lisans eğitimi almalarını sağlamıştır. 1992 yılında da Açık Öğretim Lisesi kurulmuştur (Bozkurt, 2017).

1997’de uzaktan eğitim faaliyetlerini Web aracılığıyla başlatmak için ODTÜ bünyesinde Enformatik Enstitüsü kurulmuştur. Bununla birlikte Enformatik Bölümlerinin kurulması çalışmaları ile Web üzerinden sertifikaya yönelik bilişim alanında dersler açılmış, bazı üniversitelerin öğretim elemanları bu programları izlemişlerdir. Bu derslerin uygulama kısımlarının bazı bölümleri ODTÜ’de yüz yüze gerçekleştirilmiş, devamı uzaktan öğretim şeklinde yapılmıştır. İstanbul Bilgi Üniversitesi’nde ise Enformatik Milli Komitesinin 18.09.2000 tarihli toplantısında

yüksek lisans eğitim programlarının uzaktan web tabanlı olarak yapılması kararlaştırılmış ve bu girişimiyle İstanbul Bilgi Üniversitesi, Türkiye’de resmî olarak internet tabanlı uzaktan eğitimi faaliyete geçiren ilk vakıf üniversitesi olarak önemli bir konumda yer almıştır (Varol, 2002). Yine 1997 yılında Açık İlköğretim Okulu kurulmuş (İşman, 2008), Sakarya Üniversitesi ise yine aynı yılda web tabanlı eğitim konusunu önemseyip 2000-2001 Eğitim-Öğretim yılında İnternet Destekli Öğretime geçme kararı almıştır. 2002 yılında YÖK önemli bir karar çıkarmış ve Türkiye’de uzaktan öğretimle yapılacak ön lisans programlarının açılmasına karar vermiştir. Bu proje içinde Anadolu Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi yer almıştır (Çallı, 2002, akt. Kırık, 2014). 2005 yılında YÖK tarafından Uzaktan Eğitim Komisyonu kurulmuş, 2009 yılında İstanbul Üniversitesi’nde uzaktan eğitim programları, 2011’den bu yana ise Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi (AUZEF) aracılığıyla pek çok açık öğretim programı verilmiştir (Bozkurt, 2017).

Günümüzde ise uzaktan eğitimi birçok kamu kurumu, üniversite ve özel sektör alanları kullanmaktadır. %80’e yakın üniversite uzaktan eğitimi kullanarak ön lisans, lisans, yüksek lisans ve sertifika eğitimi vermektedir. Öğrenciler internet üzerinden, kaydedilmiş ders videolarına, deneme sınavlarına ve ders kitaplarının dijital hallerine erişebilmektedirler. Bununla beraber Milli Eğitim Bakanlığı tarafından “Eğitsel E- içeriğin Sağlanması ve Yönetilmesi Bileşeni” gereğince Eğitim Bilişim Ağı (EBA) oluşturulmuş ve EBA’nın alt yapısını kullanan bir Uzaktan Eğitim Merkezi (UZEM) oluşturulmuştur (Özbay, 2015).

1.1.2.3. Uzaktan Eğitim Türleri

Antalyalı (2004) uzaktan eğitimi iki başlıkta sınıflandırmıştır; etkileşime dayalı sınıflama ve zamanlamaya dayalı sınıflamadır.

1.1.2.3.1. Etkileşime dayalı

a) Tek Yönlü İletişim: İletişim tek yönlü sağlanır, bilgi verilir ancak geri dönüş ve bildirim yoktur. Öğrenci soru sorabilecek bir muhatap bulamaz. Mektup, radyo, televizyon ile öğretim buna örnek olabilir.

b) Çift Yönlü İletişim: Bir diğer adı etkileşimli uzaktan eğitimidir. İletişim karşılıklı ve etkileşime açıktır. Öğrenci soru sorabilecek bir muhatap bulabilmektedir. Mail servisleri örnek olarak verilebilir.

1.1.2.3.2. Zamanlamaya dayalı

a) Eşzamanlı (Senkron) Uzaktan Eğitim: Öğretenin ve öğrenenin aynı anda, farklı mekânlarda eğitimi gerçekleştirmesidir. Bu uygulamalara örnek olarak tele konferanslar, video konferanslar ve sesli konferanslar örnek gösterilebilir. Eşzamanlı uzaktan eğitim türünde canlı dersler, sanal sınıflar ve etkileşimli sohbetler gibi uygulamalar bulunmaktadır (Yıldız, 2016).

b) Eşzamanlı olmayan (Asenkron) Uzaktan Eğitim: Öğretenin ve öğrenenin aynı zaman ve mekânda bulunmasına gerek olmadan eğitimi gerçekleştirmesidir. Bilgisayar Teknolojilerine Dayalı (Bilgisayar ağları üzerinden erişilebilir uygulamalar, CD ortamında erişilebilir uygulamalar vb.) ve Video ile Uzaktan Öğrenme şeklinde gruplandırmak mümkündür. Zamanlama ve takip öğrenciye aittir.

Bu başlıklara ekleyebileceğimiz bir diğer konu ise, eğitimin bazı zamanlar eş zamanlı bazı zamanlar eş zamansız olarak gerçekleştirilmesidir ve buna Karma Model denilebilir (Yıldız, 2016). Buna örnek ise son zamanlarda sıklıkla kullanılan ve MEB tarafından kurulan EBA örnek verilebilir.

1.1.2.4. Uzaktan Eğitimin Faydaları

Öğreten ve öğrenenin birbirinden uzakta olarak yapılan uzaktan eğitim, örgün eğitime devam edemeyen, kendini geliştirmek istemesine rağmen işinde çalışan veya engelli olan kişilere alternatif bir eğitim yolu sunmaktadır. Eş zamanlı ve eş zamansız şekilde yapılmakla beraber zaman ve mekân algılarını da değiştirir. Normal zamanda çeşitli sebeplerle bulunamayacağı ortamlarda (yurtdışı, şehir dışı gibi), bu tür programla bulunma ve eğitim alma imkânı bulabilmektedir (Altıparmak, Kurt, ve Kapıdere, 2011; Gökçe, 2008).

Kaya (2002) ise uzaktan eğitim tanımlarından hareketle uzaktan eğitimin pek çok olanaklarının olduğunu ve şu şekilde sıralanabileceğini söylemektedir; her insanın farklı koşullara sahip olmasından dolayı eğitimde de farklılıkları olabilir ama uzaktan

eğitim fırsat eğitsizliğini aza indirmeye yardımcı olmaktadır. Kişiye kendi öğrenme sorumluluğunu edindirmekte, bağımsız ve bireysel öğrenmeye yardımcı olmaktadır. Alanında uzman olan bir kişiden daha çok insanın istifade etmesini sağlamakta, eğitimin bu türünü bir yandan kitleselleştirir bir yandan da bireyselleştirmektedir. Uzaktan eğitim sistemli ve planlı olması, eğitimde kullanılan kaynakların da sistemli bir şekilde arşivlenmesini sağlamaktadır. Böylece öğrencinin bilgiye birincil kaynaktan ve istediği vakitte ulaşmasına yardımcı olmaktadır.

Yer ve zaman kısıtlılığı olmadan, bir internet bağlantısı ile eğitim alınabilmekle beraber ulaşım, toplu taşıma ile gidip gelme gibi durumlar gerçekleşmediğinden enerji ve ekonomi konusunda tasarruf sağlamaktadır (Demir, 2021). İnternet sistemindeki bazı hizmetlerin karşılanması haricinde pahalı bir uygulama değildir. Bununla birlikte sürekli ve yaşam boyu öğrenme imkânı sunmakta, öğrenim yaşı ve ortamı konusunda esneklik getirmekte, her yaştan insana buldukları ortamda eğitim verebilmektedir (Eygü ve Karaman, 2013).

Öğrenmeyi bireysel hale getirdiğinden, internet tabanlı eğitimde kişi konuyu istediği zaman, istediği kadar çalışabilmekte, kendi kontrolünü sağlayabilmektedir. Buna ek olarak kişiye farklı öğretim teknik ve yöntemleriyle farklı alternatifler kullanarak öğrenimini ilgi alanına göre almasını sağlamaktadır (Dinçer, 2006). Yeni araçların kullanılmasıyla öğrenme ortamının daha zengin ve ilgi çekici bir hale getirmede önemli adımlar atılmaktadır (Veletsianos, 2010, akt. Deniz, 2021).

İletişimde zorlanan bazı öğrenciler normal sınıfta olduklarından daha rahat bir şekilde sanal ortamda iletişim sağlayabilmektedirler. Bunun yanında uzaktan eğitim okullardaki eğitimci yetersizliği ve sınıflarda oluşan kalabalığa da çözümler olmaktadır (Cetin, Cakiroğlu, Bayılmış, ve Ekiz, 2004).

1.1.2.5. Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları

Artı yönlerinin yanında eksi yönler de barındıran uzaktan eğitimin sınırlılıkları şöyle açıklanabilir:

Maddi durumu yeterli olmayan veya kırsal bölgelerde yaşayan öğrencilerin uzaktan eğitim yapabilecekleri telefon, tablet, bilgisayar, internet gibi araçları

edinmeleri zor olabileceği için önemli bir sorun olmaktadır. Ayrıca eğitimi ve öğrencilerin teknoloji, bilgisayar, internet uygulamaları konusunda yeterli derecede bilgiye sahip olamama durumları ve buralarda oluşan teknik sorunlar, bağlantı problemleri her iki tarafı da olumsuz etkileyebilmektedir (Altıparmak vd, 2011; Kırık, 2014)

Bir diğer önemli sınırlılık ise, derse ilgi ve sevgiyi canlı tutmayı sağlamada önemli rolü olan eğitimi ve öğrencileri arasında yeterli derece iletişim sağlanamamasıdır. En başta öğrenci ile göz teması kurulamamakta, öğretmenin jest ve mimikleri tam anlamıyla anlaşılammakta, anlık sağlıklı geri bildirimler yapılamamaktadır. Öğrenme sırasında ortaya çıkabilecek sorunlarda anında çözüme kavuşturamama, anında destek olamama gibi durumlar bireysel çalışma konusunda zayıf olan öğrencileri zor bir konuma götürmektedir (Dinçer, 2006; Demir, 2021).

Hem öğrenciler arasında hem öğrenci-öğretmen arasında olan iletişimin kısıtlılığından dolayı sosyalleşme konusunda olumsuz etki edebilmektedir. Dersler görsel içerik, resim, video, simülasyon gibi etkenlerle desteklense bile verim %35-40 civarında, daha az kişi veya birebir verilen eğitimde %43 civarında olmakta, dolayısıyla verim daha düşük seyredebilmektedir (Eygü ve Karaman, 2013).

Öğrencilerin dersteki çevrimiçi ortam ile ders dışındaki ortamın sınırını belirleyememesi durumunda dikkatleri kolay bir şekilde dağılabilmekte, çalışmaya adapte ve odak noktasında sıkıntı yaşayabilmektedir. Sık olarak teknoloji aletleri üzerinden derse girmek, teknoloji ile bağı artırmakta, bağımlılığı tetikleyebilmekte ve sağlık sorunlarına dahi yol açabilmektedir. Bununla birlikte oluşabilecek bir yazılım ve donanım sorunu ile ders oturumunun kapanma ihtimali olabilmekte, bu da öğrenme seyrini kesintiye sokmaktadır (Demir, 2021). Uygulama ve pratik gerektiren derslerden yeterince verim alınamamasıyla birlikte beceri ve tutuma dayalı davranışları edinmede ve gerçekleştirmede etki kaybına uğramaktadır (Kaya, 2002).

1.2. SINIF YÖNETİMİ

1.2.1. Sınıf Yönetimi Tanımı

Sınıf, öğrencilerle yüz yüze bulunulan yer olup birçok araç gerecin yer aldığı ders mekânıdır. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin yaşam bulduğu bir alan olan (Aydın, 2014) sınıflarda gerçekleştirilen sınıf yönetimi kavramı, eğitimin sağlıklı bir şekilde öğrencilere aktarılması ve dersin daha verimli işlenmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Öğretmenlerin daha iyi eğitim vermeleri açısından, eğitimcilerinin yanında yöneticilikleri de gelişmiş olmalıdır (Demirtaş, 2012). Sınıf yönetimi kavramının pek çok tanımı yapılmış, birçok açıdan ele alınmıştır.

Önemli mesleklerimizden biri olan öğretmenlik, yalnız bilgi birikiminden oluşan, bilgi üzerine bina edilen bir alan olmayıp, sanat ve kabiliyet açılarından da barındırmaktadır. Bu sanat ve kabiliyet; öğrencilerle iletişim sağlayabildiğinde, onların farklı öğrenim yollarına uygun metot ve teknikler kullandığında, derslerini etkili ve verimli işlediğinde, sınıfı yönetme kabiliyetine sahip olup bunu geliştirerek etkili bir yönetim sağladığında kendini ortaya çıkarmaktadır (Emmer ve Evertson, 1980; Akt. Akyavuz, 2020). Günümüzde hızla gelişen teknoloji, bilgiye ulaşımı ziyadesiyle kolaylaştırmıştır. Dolayısıyla bugünün öğretmenin rollerinden biri de bu bilgi çağında öğrenmeyi öğretmek, öğrenmeyi yönlendirmektir (Demirtaş, 2012).

Çelik'e (2013) göre sınıf yönetimi; öğretmeyi ve zamanı verimli biçimde yöneterek kullanmak, sınıfta uyulacak kuralları belirlemek, sınıfın düzen ve tertibini sağlamak, sınıftaki öğrencilerin bilgi edinimini olumlu bir iklimde sağlamak için onları denetlemektir. Fennimore (1995) ise sınıf yönetimini, sınıf düzeninin sağlanması için kuralların planlı bir şekilde belirlenip bunlara uyulması, öğrenim ve öğretimin gerçekleşmesi için ortamın uygun hale getirilmesidir (Akt. Çelik, 2013). Buna ek olarak iyi bir sınıf yönetimi, önemli olmakla birlikte sınıfı sadece kontrole alıp disiplin altında tutmak şeklinde değil, en nitelikli eğitim ortamını oluşturarak öğrencinin bilgiye ulaşmasını sağlamak olarak tanımlanabilir (Kayan ve Kozikoğlu, 2017). Soysal ve Radmard'ın (2018) aktardığına göre genellikle sınıf yönetimi konusunda başarılı ve etkili olan öğretmenler *iyi öğretmen* olarak görülmekte (Thomas, 1998) ve bu öğretmenler sınıf araç-gereçlerini, materyalleri, öğretim yöntemlerini etkili ve verimli kullanabilme (Dabbagh ve Bannan-Ritland, 2005), öğrencilerin bazı kazanımları edinmeleri noktasında sınıf içi zorluklarla karşılaşmasına rağmen etkinlik ve ödev kontrollerini sağlayabilme (Cheng ve

Townsend, 2000), sınıftaki öğrenim şartlarını daha iyiye doğru geliştirebilme (Pefianco, Curtis ve Keeves, 2003), öğretimi engelleyen durumları ortadan kaldıracak (Shechtman ve Leichtenritt, 2004) becerilerine sahip olabilmelidir.

Sınıf yönetimi pek çok değişkenin etkisine bağlı olabilmektedir. Bunlar; okulun yapısı, koyduğu kurallar ve hedefleri, öğretmenlerin okul hedeflerine olan inanç seviyesi, bireysel geçmişleri ve sınıf yönetimi konusunda nasıl eğitim gördükleri şeklinde sıralanabilir (Şahin ve Altunay, 2011). Bununla birlikte Evertson (1994), öğretmenin şu konularda göstereceği gelişmiş davranışların sınıf yönetimini daha etkili hale getireceğini belirtmektedir: Sınıf düzenini sağlama ve gerekli materyal edinimi, Ders öncesi öğretim planı yapma ve gerçekleştirme, Uyulacak kuralları ve ders işleyişini belirleme, İyi ve uygun bir girişle derse başlama, Öğrencilerin çalışmasını yönetme, Öğrencilerin gerçekleştirdiği uygun davranışları sürdürmelerini sağlama, Problemleri yönetme, Özel grupları yönetme, Öğretim amaçlı iletişim becerilerini geliştirme (Akt. Şahin ve Altunay, 2011).

Balyer'e (2018) göre sınıf yönetiminin amacı, öğrencilerin kendi özdenetim, öz düzenleme, sorumluluk gibi algılarını güçlendirerek eğitim uygulamalarını en iyi şekilde gerçekleştirmek ve öğrenim alanını en uygun şekilde oluşturmaktır. Etkili gerçekleştirilen bir sınıf yönetimi hem öğretmeni rahatlatan hem de öğrencinin gelişimini etkileyen bir olgudur. Olumlu sınıf yönetiminin olmaması durumunda öğretmenler strese ve yetersizlik duygusuna kapılıp eğitim için ayrılması gereken vakti değerlendirememesi gerçeğiyle de yüzleşmektedirler (Sayeski ve Brown, 2011; Akt. Kayan ve Kozikoğlu, 2017).

1.2.2. Sınıf Yönetimi Boyutları

Bu bağlamda öğretmenin sınıf yönetimini başarılı bir şekilde gerçekleştirebilmesi için sınıf yönetimi boyutlarını bilmesi gerekir ki ders anlatırken sınıflara uygun bir şekilde bunları uygulayabilsin (Elçiçek, Kinay, ve Oral, 2015). Lemlech (1988)'in sınıfın yönetilmesini, adeta orkestrayı ahenkle yönetmek gibi gördüğünü aktaran Başar'a (2002) göre sınıf yönetimi 5 boyuttan oluşmaktadır: fiziksel düzen, plan-program, zaman düzeni, ilişki düzeni ve davranış düzenidir.

1.2.2.1. Fiziksel düzen

Birinci boyut, sınıfın fiziki düzenini, görünüşünü içermektedir. Bunlar, sınıftaki ışık, ısı, estetik görünüm, temizlik, tertip, renk, genişlik, gürültü düzenekleri, oturma düzeni ve eğitsel materyallerdir. Ayrıca sınıftaki eşyaların miktarı ve sınıf alanına olan oranı da önemli olmaktadır (Başar, 2002; Demirtaş, 2012). Bu düzenlemelerin amacı, öğrenimi daha kolay hale getirmek, okulu ve sınıfı öğrenciye hitap eden, onu çeken bir şekle getirerek rahat etmesini sağlamak, öğretim etkinliklerini verimli kılmaktır (Balyer, 2018). Sınıfın büyüklüğü öğrenci sayısına ve etkinlik yapmaya uygun, aydınlığı rahat görme ve okumaya elverişli, ısısı normal kıyafetle oturulabilecek orta ısıda, öğrenci sayısı öğretmenin kontrol ve hâkimiyetini sağlamaya uygun olmalı, öğrencilerin sınıfta yerleştirilmesi boy, karakter ve sınıfı olumsuz etkileme faktörlerine dikkat ederek yapılmalıdır (Erden, 2003).

1.2.2.2. Plan-program Etkinlikleri

İkinci boyut, plan ve programlamadır. Dersin ünite planı, yıllık ve günlük plan, öğretim materyallerini-ders araç gereçlerini sağlama, verilecek dersin yöntem ve tekniklerini belirleme, öğrencilerin gelişim sürecini, derse katılımını takip edip değerlendirme, amaçlar dikkate alınarak sınıf etkinliklerini planlama ve değerlendirme bu boyut altında ele alınabilmektedir. Bununla birlikte sınıf etkinliklerini planlamak, ders esnasında ortamı bozan eylemlerin azalmasını da sağlayabilmektedir (Demirtaş, 2012; Balyer, 2018; Başar, 2002).

1.2.2.3. Zaman düzeni

Üçüncü boyut, zaman düzenleme ve yönetme alanındadır. Zaman yönetimi, olayları öncelik sırasına uygun şekilde hareket edebilme becerisidir. Sınıftaki öğretim etkinliklerini düzene sokmak, zamanı ve geçişlerinin planı, ders esnasında uygulanacak sözel olmayan davranışları belirlemek bu başlık altında toplanabilir (Aktaş, 2019). Ders zamanının dağılımını öğretim etkinliklerine uygun olarak yapmak, öğrencinin sıkılmasını, devamsızlık yapmasını engelleyici şekilde ayarlamak, ders dışı eylemlerle zaman kaybetmemek bu boyut içinde ele alınabilir (Başar, 2002). Zamanın verimli ve dikkatli kullanılması, bir yandan öğrenci başarısını artırırken bir taraftan da

öğretmenin disiplin sorunlarına, fiziksel ve zihinsel yorgunluklarına çözüm olabilmektedir (Demirtaş, 2012).

1.2.2.4. İlişki düzeni

Dördüncü boyut, sınıf ilişkilerinin düzenlenmesidir. Sınıf düzeninin sürmesi açısından birtakım kurallar tayin edilip bunların öğrencilere benimsetilerek riayet etmelerinin sağlanması, öğrencilerin kendi aralarındaki ilişkinin ve öğretmenle olan ilişkilerinin düzenlenmesine yönelik etkinlikleri kapsar. Sınıf kuralları, istenmeyen davranışları göz önüne alarak ilk derste belirlenmeli ve sene içerisinde de gözden geçirilmelidir. Ayrıca bu kurallar uyulabilir olmalı, öğrencilerle birlikte belirlenmeli, belli bir sayıda olmalı, sadece sınıfta uyulacak şekilde olmalıdır (Demirtaş, 2012). Kurallar okul kuralları ile uyumlu olmalı, sınıfta beklenen olumlu davranışlar belirlenmeli, kurallar olumlu cümle kalıbı ile ifade edilmeli, birçok davranış beklenmesine rağmen kurallarda en önemlileri kısa ve öz şekilde ifade edilmeli, kurallara uyma ve uymama konusunda sonuç belirlenmelidir (Erden, 2003).

1.2.2.5. Davranış düzenlemeleri

Beşinci boyut, davranış düzenlemeleridir. Sınıf ortamında gerçekleşen istenen ve istenmeyen davranışlar öğrenme aşamalarını etkilemektedir. İstenen öğrenci davranışının artırılması, istenmeyen davranışın azaltılmasına yönelik eylemler önemle üzerinde durulması gereken şeylerdir (Balyer, 2018). Sınıfın istenen eylemi gerçekleştirir hale getirilip istenmeyen eyleminse değiştirilebilmesi, olumlu sınıf ikliminin oluşturulması, problemleri meydana gelmeden tahmin ederek tedbirli hareket edilmesi gibi davranışlardır (Başar, 2002; Demirtaş, 2012).

1.2.3. Sınıf Yönetimi Modelleri

Zaman geçtikçe eğitim alanında gerçekleşen gelişmeler, modellerin baskıcı olmaktan demokrasiğe, şekle yönelimden amaca yönelime, ağırlıklı olan kişinin öğretmen yerine öğrencinin olması durumuna getirmiştir. Başar (2002) sınıf yönetimini tepkisel, önlemsel, gelişimsel ve bütünsel olmak üzere dört farklı modele ayırmıştır. Uygulamada kişinin amaçları, kaynakları, ihtiyaçları ve olayların içeriği değişebileceği için modellerin seçimi de değişkenlik gösterebilir.

1.2.3.1. Tepkisel Model

Ortaya çıkan olumsuz bir davranış üzerine tepki göstermeyi içeren bu model, o istenmeyen durum veya davranış anında değiştirmeyi hedeflemektedir. Öğretmen bu modeli uygularken çoğu zaman ödül-ceza yoluna gitmektedir. Gösterilen tepkiler daha çok gruba değil bireye yöneliktir. Modele sık başvuruların ise sınıf yönetiminde deneyiminin ve yeterliğinin olmadığı düşünülmektedir (Başar, 2002). Bu modelin sınırlılıklarından biri, gösterilen her tepkinin karşı bir tepkiye daha neden olma ihtimalidir. Diğeri ise, istenmeyen davranış gerçekleşmeden önce o davranışı önlemeye dair bir gayret gösterilmemesidir (Balyer, 2018).

1.2.3.2. Önlemsel Model

Bu model, ortaya çıkabilecek istenmeyen bir davranış veya durumu önceden tahmin edip, bu davranış veya durumun ortaya çıkmaması için bazı önlemler almayı gerekli gören bir sınıf yönetimi modelidir. Derste öğrencilerin aralarında konuşmalarını için sıranın ortasına çantalarını koydurmak, eğitim yılının ilk dersinde kuralların belirlenmesi, öğretmenin aklına gelen bir açıklamayı dersin işleyişini aksatmaması için ders sonuna tehir etmesi önlemsel modele örnek olarak verilebilir. Ancak bu önlemlerin aşırı olması durumu, öğrencilerin sıkılmalarına veya normal yaşamlarında karşılaşılabilecekleri sorunlar karşısında bilgisiz kalmalarına yol açabilir (Yüksel, 2013).

Burada sorun olan davranışı vuku bulmadan engelleme gayretiyle tepkisel modele ihtiyacın azaltılması amaçlanmaktadır. Ders öncesi hazırlıkları, olumsuz eylemlerden uzaklaştırıcı kuralları, plan ve programları içinde barındırır. Etkinlikler bireysel olmaktan çok gruba hitap eden şekildedir (Başar, 2002).

1.2.3.3. Gelişimsel Model

Bu yönetim modeli öğrencilerin fiziksel, duygusal ve bilişsel olarak gelişim seviyelerine uygun davranmak üzerine kuruludur. Yani ilkökul seviyesindeki kurallar lise seviyesindeki kurallarla farklılık arz etmektedir. Bununla birlikte küçük yaşlarda kurallara uyum daha kolay olabilmekte iken gençlik çağlarında aykırı davranmalar ve tavır almalar başlayacağı için öğretmenin daha duyarlı olması gerekmekte, emir kipi

yerine daha çok istek bildiren anlatımı tercih etmesi daha yararlı olmaktadır (Balyer, 2018).

1.2.3.4. Bütünsel Model

Bütünsel model, diğer sınıf yönetimi modellerinden tepkisel, önlemsel ve gelişimsel modelin yere, zamana, duruma göre birbirleriyle bir arada ve uyumlu bir şekilde kullanmaya yönelik karma bir sınıf yönetimi modelidir. Diğer modellerin bir sentezi şeklinde olduğu söylenebilir. Bu modelde; bir durumu daha bütünsel olarak ele almak, olaylara geniş bir perspektiften bakarak pek çok farklılığı göz önüne alma söz konusudur. Kısaca bütünsel model, sınıf yönetimini etkileyen tüm öğelerin birlikte ele alınmasıdır (Yüksel, 2013).

Önlemsel modeli incelemek, ortaya konulması istenen eylemi sağlamak için istenmeyen eylemi ortaya çıkaran sebepleri yok etmek, grup şeklinde ilgilenmekle birlikte bireysel de ilgilenmek söz konusudur (Balyer, 2018). Uygun ortam sağlandığında istenen davranışın oluşacağını düşünerek ortamı düzenlemek, alınan önlemsel modelin çabalarının aksine ortaya çıkan olumsuz davranışları düzeltmek için tepkisel modelden de yararlanabilir. Bu davranışlar öğrencilerin gelişim basamaklarına uygun olarak seçilmelidir (Başar, 2002).

1.3. SANAL SINIF YÖNETİMİ

1.3.1. Sanal Sınıf Yönetimi Kavramı

Sınıflar, öğrencilerin bilgi birikimlerini sağlayarak gelecek planlarında onlara yardımcı olacak olan öğrenim mekânlarıdır. Dersler geleneksel sınıflarda fiziki olarak aynı mekânda bulunarak yüz yüze bir şekilde gerçekleştirilir (Can E. , 2020). Ancak tüm dünyada meydana gelen Covid 19 salgınından dolayı uzaktan eğitime geçiş hız kazanmıştır. 23 Mart-19 Haziran 2020 (MEB, 2020a), 31 Ağustos-18 Eylül 2020 (MEB, 2020b), 20 Kasım-4 Ocak 2020 (MEB, 2020c) ve 15 Nisan-1 Haziran 2021 (MEB, 2021a; MEB, 2021b) tarih aralıklarında tam zamanlı uzaktan eğitim yapılmış, bunlar dışındaki tarihlerde kademeli bir şekilde yarı zamanlı olarak yüz yüze eğitime geçilmeye başlanmıştır. Bu süreçte sanal sınıflarda yürütülmesi zorunlu hale gelen derslerle beraber bu ortamdaki faaliyetlerin etkili olabilmesi için sanal sınıf yönetimi

konusu da büyük önem kazanmıştır. Bu nedenle eğitimcilerin bu sanal ortamda olan sınıf yönetimi konusunda bilgi ve becerilerinin yeterli olması beklenmektedir.

Sınıf yönetimi; öğretmeyi ve zamanı verimli biçimde yöneterek kullanmak, sınıfta uyulacak kuralları belirlemek, sınıfın düzen ve tertibini sağlamak, sınıftaki öğrencilerin bilgi edinimini olumlu bir iklimde sağlamak için onları denetlemektir (Çelik, 2013). Sanal sınıf yönetimi kavramı ise; eş zamanlı ve çevrimiçi bir şekilde farklı mekânlarda bulunan öğrencilerin bir araya getirildiği, bilgi ve materyallerin teknoloji aracılığıyla yayıldığı, öğrenimin gerçekleşebilmesi için gereken düzen ve kuralların oluşturularak devamının sağlanması şeklinde tanımlanabilir (Kaya, 2011). Sanal sınıf yönetiminin etkili bir şekilde gerçekleşmesi için, iyi planlanan dersler, teknolojik araç gereçlerin etkili kullanılabilmesi, öğrenci davranışlarının etkili bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir. Öğrenciler tarafından ise, teknolojik araçların elinde olması, onları kullanabilme becerisinin olması ve sanal derslere girebilme durumunda olması gerekmektedir (Can, 2020).

Sanal ortamdaki dersler eş zamanlı (senkron) ve eş zamansız (asenkron) öğretim olarak ayrılmaktadır. Eş zamansız öğretim geniş kapsamlı, sunumu önceden hazırlanarak ayarlanmış, ses veya görsel çalışmaların, bireysel dokümanların ortaya konması şeklinde gerçekleşir (Akkuş ve Acar, 2017). Eş zamanlı öğretim ise canlı olarak öğrencilerin eğitici ile bir arada ve etkileşimli şekilde eğitim aldığı ortamlardır (Balta ve Türel, 2013). Sanal ortamda ders işlenen bir sınıfta sınıf yönetiminden söz edebilmek içinse eşzamanlı öğretim gerekir denebilir. Nitekim Clark ve Kwinn (2007)'e göre sanal sınıf, öğrencilerin aynı zaman dilimi içerisinde fakat farklı ortamlarda bulunduğu ve bir öğretmeni dinledikleri, iletişimin çift yönlü olarak karşılıklı sağlanabildiği eşzamanlı çevrimiçi ortamlardır (Akt. Kaya, 2011). Bülbül (2020)'e göre de sanal sınıflar öğrencilerin ve öğretmenlerin ses, video, metin tabanlı sohbet, etkileşimli beyaz tahta, uygulama paylaşımı, anında oylama vb. araçları kullanarak eş zamanlı olarak iletişim kurmasını sağlayan çevrimiçi ortamlardır. Lugin, Latoschik, Habel, Roth, Seufert, ve Grafe (2016)'in bildirdiğine göre ise yeni oluşturulacak bir sanal sistemin maliyeti düşük, kullanımı ve uyarlaması kolay, güvenilir, eş zamanlı ve eş zamansız olan durumlarda öğrencilerin kontrolü sağlanarak geri bildirim yapılabilir olmalıdır. Yaygın olarak kullanılan sanal sınıf uygulamaları

arasında Zoom, EBA (Eğitim Bilişim Ağı), Google Classroom, Google Meet ve Skype sayılabilir (Can, 2020). Sanal sınıf yönetiminde amaçlanan, yüz yüze eğitimde olduğu gibi sınıfı kontrol altında tutmaktan ziyade, eğitime kalite ve süreklilik katmaktır. Buna bağlı olarak, sanal sınıfta uygulanmaya çalışılan yönetim faaliyetleri zaman ve mekân sınırlılığını azaltıp bu ortamdaki hem öğrenme hem öğretme adına yapılan etkinliklerin vasıflarının çoğaltılması amaçlanmaktadır (Kaya S. , 2011).

1.3.2. Sanal Sınıfın Güçlü Yanları

Sanal sınıfların fayda sağlayan bazı güçlü yanları bulunmaktadır. Bu aynı zamanda onları bazı durumlarda daha tercih edilebilir de kılmaktadır. Bunları sıralayacak olursak, sanal sınıftaki derslerin kaydı alınarak öğrencilere daha sonra izleme olanağı sunulabilir (Akkuş ve Acar, 2017). Engelli öğrencilerin eğitim olanaklarını genişletmesi, bireylere eğitim alma konusunda fırsat eşitliği sağlaması, birçok kaynağa erişim imkânı vermesi gibi özellikleri de mevcuttur. Sanal sınıflar daha ekonomik olmakla birlikte öğrenmede esneklik, zaman ve mekânda bağımsızlık olanağı vardır. Fan ve Zhi (2020)'ye göre fen bilimleri ve mühendislik bölümlerinde güvenlik açısından yüksek risk barındıran deneylerin sanal ortamda daha rahat gerçekleşmesi sağlanır (Can, 2020). Gunderson (2005)'a göre ulaşımın kolay olmasıyla beraber coğrafi sınırlılığı en aza indirir. Herkesin kendi çalıştığı mekânda veya evinde, bulunduğu ortamdan ayrılmadan rahat bir şekilde bilgi birikimini artırabilmesi olanağı sağlar. McBrien, Jones ve Cheng (2009)'in belirttiğine göre ise öğrencilerin sanal ortamda mikrofona konuşmalarının, düşüncelerini daha rahat iletmelerine ve toparlamalarına yardımcı olmuş, normal sınıf içindeki konuşmalarına kıyasla kaygılarının daha azaldığı görülmüştür (Akt. Kaya, 2011).

1.3.3. Sanal Sınıfın Zayıf Yanları

Sanal sınıfın zayıf yönlerini şöyle sıralayabiliriz: İnternet bağlantısının zayıf olması veya kesilmesi, ses, mikrofon ve görüntü zayıflığı olması, ders içeriği ve materyallerin uzaktan eğitim için yeterli olmaması ve yüz yüze yapılan derse göre etkileşimin daha az olması durumlarından dolayı dersin verimliliğinin azaldığı düşünülmektedir (Akkuş ve Acar, 2017). Öğretici ya da öğrenenin kendi ortamlarının uygun olup olmama durumu, öğreticinin kullanılan sanal sınıf uygulama hakkındaki

bilgi yetersizliği, ikamet edilen bölgedeki altyapı yetersizlikleri ve internete ulaşım zorluğu da eksi yönlerdendir. Daha küçük yaş grupları için, öğrencilerin ailelerinin yanlarında bulunup müdahale etmeleri, öğrencinin dikkatini toplayamaması, sayının fazla olması halinde öğretmenin yeterli ilgilenememesi, öğrencilerin ders dışı istenmeyen davranışları ve bu nedenlerden ötürü zaman yönetimini sağlayamama gibi durumlar da söz konusudur (Arslan ve Şumuer, 2020). Sanal sınıflarda öğretici ve öğrencini farklı ortamlarda fiziksel olarak uzak mesafede olmaları, iletişim problemi yaşamalarına ve öğrencilerin bir süre sonra sosyal ve duygusal yalnızlık duymalarına sebep olabilir (Can, 2020).

1.3.4. Sanal Sınıf Yönetimi Boyutları

Yüz yüze yapılan sınıflardaki sınıf yönetimi boyutları genel olarak fiziksel düzen, plan-program etkinlikleri, sınıf içindeki ilişkilerin düzeni, zaman yönetimi ve davranış düzenlemelerinden oluşmaktadır (Başar, 2002; Aydın, 2014; Balyer, 2018). Can (2020) 'a göre sanal sınıf yönetimi boyutlarında geleneksel sınıf yönetimindekine benzer bir başlıklandırma yapılabilir. Ancak sanal sınıf yönetimi boyutlarında birtakım farklılıklar olacaktır. Bu boyutları öğretim ortamı (fiziksel düzen), öğretimin yönetimi (plan-program etkinlikleri), davranışların yönetimi, etkileşim, motivasyon, teknolojinin yönetimi, zaman yönetimi ve özel gereksinimli öğrencilerin yönetimi şeklinde ele almak mümkündür.

1.3.4.1. Öğretim ortamı (Fiziksel Düzen)

Öğretim ortamı (Fiziksel Düzen) boyutunda; geleneksel sınıflarda fiziksel ortamın ısı, ışık, estetik, öğrenci sayısı, oturma düzeni, temizlik, ses (Başar, 2002) gibi sınıf düzenini ilgilendiren durumlar söz konusudur. Sanal sınıflarda ise bu durum, yerini bireysel ortam düzenine bırakır. Öğreten ve öğrenenin kendi ortamlarındaki ses, ışık, görüntü gibi konularda gerekli düzeltmeleri yapmaları gerekir (Can, 2020). Sesin cızırtılı, çok yüksek veya alçak olmaması, ekrandaki görüntü ve yazıların göz yormayacak şekilde olması, öğrenci sayısının yeterli sayıda olması (Kaya, 2011), internet bağlantısı, donanım ve yazılıma sahip olunması (Arslan ve Şumuer, 2020) da bu boyutta gerekli olanlardandır. Öğrenci sayısı da her iki ortam için önemli bir konu olmakla birlikte Harder (1990), sınıflarda öğrenci sayısının az olması halinde

öğreticinin daha fazla öğretim yöntemi kullanma imkânı bulabileceğini, öğrenci ile daha fazla etkileşim kurabileceğini ve öğrenimin daha etkili olabileceğini belirtmiştir (Akt. Karaçalı, 2006). Schlusmans ve arkadaşları (2009) sanal sınıflarda öğrenci sayısının yönetilebilir olması açısından çalışma yaptıkları grup büyüklüğünü 8-15 kişi arasında seçmişler, Yetiş (2010) de yaptığı sanal sınıf çalışmasında deney gruplarını 15'er kişiden oluşturmuştur.

1.3.4.2. Öğretimin yönetimi (Plan-Program Etkinlikleri)

Öğretimin yönetimi boyutunda; geleneksel sınıflarda olan ders öncesi hazırlık ve planlama, kullanılacak kaynak, araç-gereç ve yöntemlerin seçimi, değerlendirme şekli gibi unsurlar sanal sınıf yönetimi için de geçerli olmakla birlikte bazı yöntem ve teknikler farklı olabilir (Can, 2020). Yılmazsoy, Özdiñ ve Kahraman (2018)'a göre sanal sınıf ortamı farklı öğretim tekniklerine uygun olup görsel içeriklerle desteklenebileceği, ders içerik ve hedeflerinin öğrenciler tarafından bilindiğinde onlara katkı sağlayacağı, daha faydalı olacağı söylenebilmektedir. Öğretmen sanal ders sırasında öğrencinin bağlanma problemi yaşayıp yaşamayacağı, dersinin içeriği nasıl bir formatta sunulursa daha etkili olacağı, dersinin takip edilip edilmediğinin denetimi gibi konular hakkında çözüm yolu aramalı, bunları da plana dahil etmelidir (Toprakçı ve Ersoy, 2008).

1.3.4.3. Davranışların Yönetimi

Davranışların yönetimi boyutunda; geleneksel sınıflarda tanışma, sınıf kurallarını belirleme, öğretmenin beklenti ve isteklerini açıklaması, öğrencilerin kendileri ve öğretmenleriyle olan ilişki düzenlemeleri yer almakla birlikte bunların sanal sınıf yönetimi için de geçerli olduğu söylenebilir (Başar, 2002; Aydın, 2014; Balyer, 2018). Örneğin eş zamanlı derslerde derse nasıl girileceği, istenmeyen fiillerin neler olduğu, bunlar yapıldığında nasıl yaptırımlar olacağı karşılıklı görüş alınarak öğrencilere bildirilmelidir.

Kameraların açık olması, öğrencilere sorular sormak, etkili geri bildirim sunmak, ödev kontrollerini zamanında yapmak, öğrencilere isimleri ile hitap ederek konuşmak gibi uygulamaların istenmeyen davranışları azaltmasında yardım

edebilmesiyle birlikte (Can, 2020), istenmeyen davranışlara karşı uygulanan bazı yöntemler arasında da cezalandırma, dersten çıkarma, görmezden gelme, davranışın nedenini sorma gibi uygulamalar yer almaktadır (Kaya, 2011).

1.3.4.4. Etkileşim

Etkileşim boyutunda; geleneksel sınıflarda yüzyüze gerçekleşirken sanal sınıf ortamında eş zamansız derslerde e-posta, mesajlaşma, doküman paylaşımı şeklinde, eş zamanlı derslerde ise bunlara ek olarak ekran paylaşımı, görüntü ve ses ile görüşme şeklinde gerçekleşmektedir (Can, 2020). Öğrencilere sunum yaptırma, özet yaptırma şeklinde uygulamalara yer verilebilir (Kaya, 2011).

Yılmazsoy, Özdiç ve Kahraman (2018)'a göre sanal sınıf ortamında mesafe iletişime engel olmamakta, etkili bir şekilde gerçekleşmekte, belli bir düzeyde yürütülen iletişim ile öğrenci başarısına katkı sağladığı görülmektedir. Yaşlıca'ya (2020) göre, sanal sınıf ortamında etkileşimli öğrenme materyali kullanılması, öğrenci başarısına olumlu katkı sağladığı görülmekte, sanal sınıflardaki öğrenci sayısının azaltılmasıyla öğretim materyali kullanılarak etkileşimlerinin daha da arttırılabileceği belirtilmektedir. Etkileşimin daha sağlıklı ve rahat sağlanması açısından ideal öğrenci sayısı ise Stern (2004)'e göre 24, Kaya ve Ağaoğlu (2013)'na göre ise 15'e kadar çıkabilir.

1.3.4.5. Motivasyon

Motivasyon boyutunda; geleneksel sınıflarda dersi ilginç hale getirme, öğrencileri güdüleme, öğreticinin istekli bir şekilde ders anlatması, ödül yöntemini kullanma, konuyu gündelik yaşamla bağdaştırma, öğrencilere değer verme, onları takdir etme, iyi bir şekilde gözlemlenme, başarı duygusunu hissettirme gibi davranışlar motivasyonu artırır (Başar, 2002; Aydın, 2014; Balyer, 2018). Bunlar sanal sınıfta da geçerli olmakla birlikte bazı farklılıklar mevcuttur. Sanal sınıfın ses ve görüntü ile kullanımını (Akçay, 2014), dikkat çekici şekilde düzenlenmesi (Kaya, 2011) motivasyonu artırabilir.

1.3.4.6. Teknolojinin Yönetimi

Teknolojinin yönetimi boyutunda; geleneksel sınıflarda akıllı tahta, projeksiyon makinesi, bilgisayar gibi aletlerin kullanımı sayılmakla birlikte Covid-19 salgınında sanal ders sayılarının artması bunlara ek olarak sanal sınıf uygulamalarının etkili bir şekilde kullanım ve öğrenenlere bu konuda yeterince rehberlik edebilme becerisini de gerekli kılmıştır (Can, 2020).

1.3.4.7. Zaman yönetimi

Zaman yönetimi boyutu, geleneksel sınıfta da sanal sınıfta da önemli bir değişkendir. Öğretmen ders öncesinde, derste yapacaklarına dair plan ve hazırlıklarını yaparak zaman kayıplarını aza indirmelidir (Başar, 2002). Sanal sınıfta öğreticinin dersi zamanında başlatması, sunumunu ve materyalleri önceden hazırlayıp denemeler yapmış olması, sanal uygulamayı biliyor olması zamanı etkili ve verimli kullanmasına yardımcı olabilir (Can, 2020).

1.3.4.8. Özel Gereksinimli Öğrenenlerin Yönetimi

Geleneksel sınıflarda yer aldığı gibi sanal sınıflarda da, görme, işitme veya fiziksel engeli, öğrenme yetersizliği, dikkat eksikliği ve hiperaktivite sorunu ve üstün yetenekli veya duygusal ve davranışsal problemi olan öğrenciler yer alabilir. Hiperaktivite bozukluğu ve dikkat eksikliği olan öğrenciler dikkatlerini uzun zaman boyunca toplamakta zorlandıkları için ekran başında oturamayabilirler. Bu öğrenciler için ders zamanını kısaltmak, görsel içerikli materyallerden yardım almak fayda sağlayabilir. İşitme ve görme problemi olan öğrenciler için özel yazılımlardan faydalanmak gerekir. Öğrencilerin her konudaki soru ve ihtiyaçlarına yönelik e-rehberlik hizmeti sunulabilir (Can, 2020).

1.3.5. İlgili Alan Yazın Taraması

Uzaktan eğitimde sanal sınıfların sınıf yönetimine dair az sayıda doktora çalışmasına rastlanmıştır. Kaya'nın (2011) nitel ve nicel araştırma tekniklerinden yararlanarak öğretim elemanları üzerinde yaptığı bu çalışma, sanal sınıf ortamında görev yapacak öğretim elemanlarının eğitim gereksinimlerini belirleme amacı taşımaktadır. Yüz yüze olan sınıflardaki sınıf yönetimi boyutlarının sanal sınıf yönetiminde uygulanmasına ve sanal sınıf yönetimi sürecinde görevlendirilecek

öğretim elemanlarının eğitime olan ihtiyaçlarının tespit edilmesine ilişkin veriler bu ortamda deneyimi olan öğretim elemanlarının görüşlerine başvurularak toplanmıştır. Bununla birlikte bazı makale çalışmalarına da rastlanmıştır. Can (2020) sanal sınıf yönetimi konusu ile ilgili genel ilkeler ve uygulamaları belirlemek ve sanal sınıf yönetiminin daha etkili ve verimli olması için öneriler geliştirmek amacıyla yaptığı çalışmada doküman incelemesi ile verileri elde etmiş, betimsel analiz ile değerlendirmesini yapmıştır. Can ve Gündüz (2021a)'ün yaptığı bir çalışmada ise öğretmenlerin sanal sınıf yönetimindeki yeterliklerini ölçebilmek için bir ölçek geliştirmeyi, bu ölçeğin yapı geçerliğini ve iç tutarlığını tespit etmeyi amaçlanmıştır. 2020-2021 eğitim öğretim yılında Kırklareli ili merkez ve ilçelerinde görev yapan öğretmenler üzerinde yaptığı çalışma sonucunda geçerlik ve güvenilirliği yeterli bulunan 3 faktörlü 24 maddeden oluşan bir ölçek ortaya çıkmıştır. Yine Can ve Gündüz'ün (2021b) yaptığı diğer bir çalışma, öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi yeterliklerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmadır. Veri toplama aracı olarak önceki makalede bahsedilen “Öğretmenlerin Sanal Sınıf Yönetimi Yeterliği Ölçeği” (Can ve Gündüz, 2021a) kullanılmış, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Kırklareli ili merkez ve ilçelerinde görev yapan 329 öğretmen üzerinde uygulanmıştır. Araştırmada, “öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi yeterlikleri ne düzeydedir?” ve Öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi yeterlikleri ile cinsiyet, branş, öğrenim düzeyi, meslekî kıdem, sanal sınıf deneyimi ve görev yapılan kurum değişkeni arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?” sorularına cevap aranmak istenmiştir. Sanal sınıf yönetimine dair diğer bir çalışma Arslan, Polat ve Bulut'un (2021) sanal sınıf yönetiminde öğretmenlerin ne gibi sorunlarla karşılaştıkları araştırılarak bunlara çözüm önerileri sunmak amacıyla ilkokul öğretmenleri üzerinde yaptığı çalışmadır. 2020-2021 öğretim yılında Kocaeli'de görev yapan ve salgın zamanında sanal sınıfta eğitim vermiş 13 ilkokul öğretmeni üzerinde yapılan çalışmada, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bir başka çalışma Yılmazsoy, Özdiç ve Kahraman (2018)'a ait olup, sanal sınıfta eğitim alan yüksek lisans öğrencilerinin bu ortamdaki sınıf yönetimine dair görüşlerinin incelemesini amaçlamıştır. Desen olarak tarama modeli kullanılmış, çalışma grubu Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü İnternet ve Bilişim Teknolojileri Yönetimi (Tezli Yüksek Lisans)

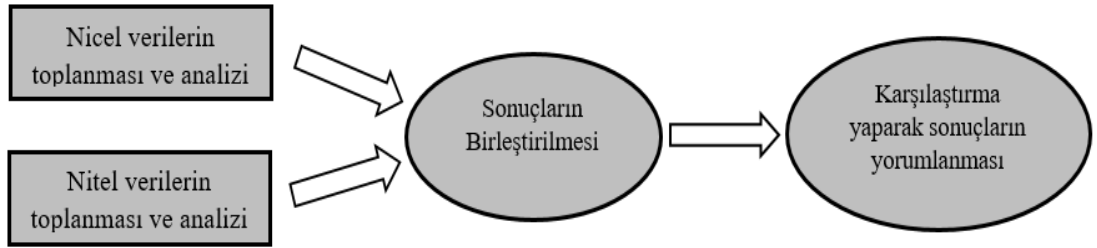
bölümünde okuyan 56 öğrenciden oluşmuş, veri toplama aracı olarak Sınıf Yönetimi Ölçeği (SYÖ) kullanılmıştır. Bir diğer çalışma ise Covid-19 salgını döneminde öğretmenlerin sanal sınıfta yaptıkları derslerde karşılaştıkları sınıf yönetimi sorunlarını ele alan Arslan ve Şumuer (2020)'in çalışmasıdır. Farklı kademelerde 381 öğretmenin katıldığı çalışmada karma yöntem desenlerinden yakınsayan paralel desen kullanılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırmada, nitel ve nicel verilerin birleşimi olan karma yöntem kullanılmış olup, nitel ve nicel her iki kaynaktan gelen veriler kullanılarak (Gay, Mills ve Airasian, 2012) çalışmayı daha kapsamlı ve detaylı (Mills ve Gay, 2016) hale getirmek amaçlanmıştır (Akt. Alkan, Şimşek, ve Erbil, 2019). Bununla birlikte karma yöntem deseni olan *yakınsayan paralel desen* kullanılmıştır. Bu deseni Creswell ve Plano-Clark (2015) şöyle ifade etmiştir; toplanma zamanları birbirine yakın olan nicel ve nitel verilerin, ayrı olarak analizinin yapıp sonuçların birleştirilmesidir (Akt. Keldal ve Bilge, 2016). Bununla ilgili Şekil 4'te Creswell'in (2021) yakınsak desen tablosu gösterilmiştir. Buna uygun olarak nicel kapsamında sanal sınıf yönetimi ölçeği geliştirilmiş, nitel kapsamında ise okul müdürlerinin sanal sınıf yönetimine dair algılarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.



Şekil 4 Yakınsak Desen (Tek Aşamalı Desen)

Araştırmanın nicel kısmı olan ölçek geliştirme bölümünde *tarama modeli* tercih edilmiştir. Tarama modeli, mevcut durumun olduğu şekilde betimlenmesini amaçlayarak, belli bir grup üzerinde yapılan çalışmaların sayısal olarak betimlenip bunun sonucunda çıkarımlar yapmaktadır (Ulutaş ve Arslan, 2017). Bu nedenle bu araştırmada öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin tutumlarını ölçmek için bir

ölçme aracı geliştirilmiştir. Ölçme aracına göre bu değişkene ilişkin tutumları betimlenmiştir.

Araştırmanın nitel bölümü için ise nitel araştırma yöntemlerinden *durum çalışması* deseni kullanılmıştır. Gall, Borg ve Gall (1996)'a göre durum çalışmaları, olay değerlendirmek, olay hakkında açıklamalarda bulunmak ve olayı ortaya çıkaran detayları tanımlamak amacıyla kullanılır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, ve Demirel, 2014). Bu çalışmada belirlenen vaka ise, uzaktan eğitim sürecinde sanal sınıf yönetimine ilişkin okul müdürü algılarının ortaya çıkarılmasıdır. Bununla birlikte müdürlere yönelmek üzere yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanmıştır.

2.2. ARAŞTIRMA GRUBU

Nitel araştırma yöntemi için belirlenmiş araştırmanın evreni İstanbul ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerdir. Örneklem grubunu, İstanbul ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilkököl, ortaokul ve lise kademelerinde çalışan 351 öğretmen oluşturmaktadır. . Örnekleme tekniği ise *uygun örnekleme* yöntemidir. Bu teknik, araştırmacının tüm evrene ulaşması zor olduğu durumlarda kullanılan, daha kolay ulaşabildiği örneklem elemanlarını almayı içerir (Özen ve Gül, 2007). Veriler 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılında salgının da etkisiyle internet üzerinden ulaşılarak toplanmıştır. Öğretmenlerin demografik dağılımları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1 Öğretmenlerin Cinsiyet, Mesleki Kıdem ve Öğretmenlik yaptıkları Eğitim Düzeylerine Göre Demografik Dağılımı

Demografik Özellikler	Özellik Kategorileri	Sayılar	%
Cinsiyet	Kadın	254	%72,4
	Erkek	97	%27,6
	<i>Toplam</i>	<i>351</i>	
Meslekî Kıdem	1-5 yıl	90	%25,6
	6-10 yıl	81	%23,1
	11-15 yıl	46	%13,1
	15 yıl ve üzeri	134	%38,2
	<i>Toplam</i>	<i>351</i>	

Öğretmenlik Yapılan Eğitim Düzeyi	İlkokul	98	%27,9
	Ortaokul	121	%34,5
	Lise	132	%37,6
	<i>Toplam</i>	<i>351</i>	

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan toplam 351 öğretmenin %72,4'ünü oluşturan 254 kişi kadın, %27,6'sını oluşturan 97 kişi erkektir. Buna göre araştırmaya katılım sağlayanların büyük bir kısmı kadındır. Bu 351 öğretmenin mesleki kıdem olarak sayıca en yüksek değerini 15 yıl ve üzeri olan %38,2'si ile 134 kişi oluştururken, en az değerini 11-15 yıl olan %13,1'i ile 46 kişi oluşturmuştur. Yine bu öğretmenlerin sayıca en az değeri ilkokul seviyesinde olup %27,9'u ile 98 kişi iken, en fazla değeri lise seviyesindeki %37,6'sı ile 132 kişi olmaktadır.

Nitel araştırmanın örnekleme yöntemi, bilgi açısından zengin olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak sağlayan (Yıldırım ve Şimşek, 2013) *amaçlı örnekleme* yöntemlerinden *ölçüt örneklemedir*. Ölçüt örneklemede, gözlem birimleri belli özelliklere sahip kişiler veya durumlardan oluşturulabilir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, ve Demirel, 2014). Bu çalışmada örneklem grubu Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan 10 okul müdüründen oluşmaktadır. Bu kişilerin 3'ü kadın 7'si erkek olmakla birlikte, bulgular kısmında görüşleri belirtilirken gerçek isimlerinden bağımsız olarak cinsiyetlerine göre rastgele isimler verilmiştir.

2.3. NİCEL ARAŞTIRMADA ÖLÇEĞİN OLUŞTURULMA AŞAMALARI

2.3.1. Madde Havuzunun Oluşturulması

Sanal sınıf yönetimi ölçeği oluşturulmasına karar verildikten sonra, sınıf yönetimi boyutları ve uzaktan eğitim koşulları göz önüne alınarak 35 maddelik bir havuz oluşturulmuştur. Maddeler 5'li likert tipinde hazırlanmıştır. Bunlar “Hiç katılmıyorum.”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum.”, “Kesinlikle katılıyorum.” şeklindedir.

2.3.2. Madde Havuzunun Uzman Görüşüne Sunulması

Maddeler hakkında içerik, anlam ve uygunluk açısından kontrolleri için biri profesör ikisi doktor öğretim üyesi olan üç öğretim görevlisine ve iki yüksek lisans yapmış öğretmene ölçek maddeleri mail yoluyla iletilmiştir. Değerlendirmeleri sonucu maddeler hakkında aksi bir durum görülmemiştir.

2.3.3. Pilot Uygulama ve Analizi

Pilot uygulama için hedef kitleyi temsil eden 30 ile 50 arası katılımcı olması gerektiği (Şeker ve Gençdoğan, 2014) belirtilmekle birlikte bu uygulama 51 öğretmen üzerinde denenmiştir. Pilot uygulama sonrasında madde toplam korelasyon sayısı ve Cronbach Alpha katsayısına bakılmalı ve Alpha değerinin de 0.70 üzerinde olması gerekmektedir (Seçer, 2015). Cronbach Alpha analizinde güvenilirlik katsayısı ,871 olarak görülmüş, bu da 0.70 üzerinde olduğundan güvenilir sayılmaktadır. Madde toplam korelasyon katsayısına baktığımızda ise 0.20 altında sonuçlanan maddelerin ölçekten çıkarılması gerektiğine dayanarak (Can, 2019) 2 madde çıkarılmış, uzman görüşüyle birlikte uygun görülen 2 madde daha eklenmiştir.

2.3.4. Esas Uygulama İçin Maddelerin ve Ölçeğin Hazırlanması

Pilot uygulama sonrasında tekrar yapılan uzman görüşüyle birlikte maddelerin cümle yapısında değişikliğe gidilmeye karar verilmiş, 1. tekil şahıs olarak kurulan cümleler (... yaparım.) nihai uygulamada öğretmenlerin kendilerini daha rahat hissedip yanıtlamaları için cümle yapısı 3. tekil şahıs (Öğretmen yapar.) olarak değiştirilmiştir. Düzenleme sonucunda 35 maddelik ölçeği nihai uygulamaya geçirmek için Bilimsel Etik Kurulu ve Milli Eğitim Bakanlığında gerekli izinler alınmıştır.

2.3.5. Büyük Örneklem Grubuna Esas Uygulama

Uygulanacak kişi sayısında farklı görüşler mevcuttur. Şahin ve Öztürk'ün (2018) aktardığına göre Comrey ve Lee (1992) 100 katılımcının zayıf, 200'ün orta, 300'ün iyi, 500'ün çok iyi, 1000'in ise mükemmel olduğunu ifade etmiştir. Bu konuda farklı pek çok görüş olmasıyla birlikte, örneklem sayısının madde sayısından en az 10 kat fazla olması gerektiğini belirten Nunnally (1978) esas alınarak 35 maddelik ölçek çalışmasında madde sayısının 10 katı fazlası olarak 351 kişiye ulaşılmıştır.

2.3.6. Madde, Yapı Geçerliliği ve Güvenirlik Analizleri

DeVellis (2003); maddelerin toplam korelasyonları, madde ortalamaları, madde varyansları, faktör analizi hesaplanabileceğini, ölçeğin geçerlik ve güvenirlik sayılarının bulunmasından sonra ölçeğe son halinin verilebileceğini belirtmiştir (Akt. Şahin ve Öztürk, 2018). Ölçeğin her bir maddesinin ayırt ediciliğini tespit etmek için alt-üst grup ortalamaları arasındaki farkın analizi yapılmalıdır. Bunun için ölçek ham puanları büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır. Üst ve alt maddelerin %33'ü (Tavşancıl, 2014) esas alınarak 116'sar madde seçilmiştir. Bunların ortalamaları alınarak, ALT %33 'ü oluşturan grupların puan ortalamaları *bağımsız grup t-testi* ile karşılaştırılmıştır. Bu testin sonucunda elde edilen puanların üst ve alt grup ortalamalarında tüm maddelerin $p < .05$ olduğu görülmüştür.

Faktör analizi öncesinde örneklem yeterliliğini gösteren Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve korelasyon matrisindeki ilişkilerin anlamlı düzeyde olup olmadığını görmek için (Can, 2019) Bartlett testi uygulanmıştır. KMO sonucu ,945 ve Bartlett $p < .01$ sonucu ile Açıklayıcı Faktör Analizine (AFA) uygunluğu görülmüştür. Aynı niteliği ölçen değişkenleri bir araya getirerek, ölçümü az sayıda faktörle ifade etmeyi hedefleyen istatistiksel tekniğe faktör analizi denir (Büyüköztürk, 2011). Açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi olmak üzere iki çeşittir. Field (2009) ve Williams'a (2010) göre pek çok sayıdaki değişkeni (maddeyi) ondan daha az değişken altında toplamak ve ölçülmek istenen özelliğin altında yer alan gizli boyutları meydana çıkarmak amacıyla yapılan analiz "açıklayıcı" faktör analizidir (Akt. Yurdabakan ve Çüm, 2017). Bu çalışmada Açıklayıcı Faktör Analizi uygulanmıştır. Analizde maddelerin faktör yükü en az .33 alınmıştır. Her maddenin faktör çözümlemesi dâhilinde kalıp kalmayacağını kararına dair bir ölçüt sunan Anti-İmaj Korelasyon Matrisinde (Can, 2019) 0.5'in altında madde olmadığı için bu aşamada çıkarılması gereken madde de olmadığı görülmüştür. Ölçeğin diğer faktör değerlerine göre belirginleşmesi için Varimax döndürme tekniği uygulanmıştır. Bunun sonucunda ilk olarak maddelerin öz değeri 1'den büyük olan 6 faktör ortaya çıkmıştır. Ancak son faktörde 2 madde çıkmış olup, biri ters madde olarak kodlanan bu 2 madde, güvenirliliği düşürmesi sebebiyle çıkarılmıştır. Sonrasında analiz tekrar edildiğinde ölçek 33

maddeli ve 5 faktörlü hale gelmiştir. Buna ek olarak 5 faktörün ayrı ayrı Cronbach Alpha değerlerine tekrar bakılmış, uygun değerler bulunmuştur.

Uygulanan bir diğer analiz güvenirlik analizidir. Güvenirlik, ölçümler arasındaki tutarlılığı göstermektedir. Sıklıkla Cronbach Alpha kullanılmakta olup, (-1) ile (+1) arasında çıkabilen sonuç 1'e yaklaştıkça güvenirlik artmaktadır (Can, 2019). Bu çalışmada tek uygulamaya yönelik güvenirlik yöntemlerinden Cronbach Alfa ve eşdeğer yarılar yöntemi uygulanmıştır. Güvenirlik analizi için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve ,954 sonucu ile yeterli bir sonuç vermiştir. Madde toplam (Item Total) ve madde kalan (if item deleted) katsayılarına bakılmış ve 0.20 üzeri olduklarından yeterli görülmüştür (Can, 2019).

Eşdeğer yarılar yöntemi ise, verileri iki eşit yarıya bölerek hesaplanan bir güvenirlik yöntemidir. Bu bölme işlemi sıralı maddelerin tam olarak ikiye bölünmesi, tek ve çift şeklinde bölünmesi, madde indekslerine göre bölünmesi veya maddelerin yokladıkları davranışlara göre bölünmesi şeklinde gerçekleştirilebilir (Baykul, 2000). Bu çalışmada bölme işlemi tek ve çift şeklinde yapılmış, iki yarı arasındaki ilişki katsayısı hesaplanmıştır (Tavşancıl, 2014). Çıkan ,930 sonucu $r_{xx} = 2rab / (1+rab)$ Spearman Brown formülüne yerleştirilmiş ve 0,96 çıkararak 1'e yakın olduğu görülmüştür.

2.4. NİTEL VERİ ANALİZİ AŞAMALARI

Okul müdürlerinin algılarını içeren nitel verilerin analizinde *betimsel ve içerik analizi* kullanılmıştır. Betimsel analiz, görüşme sonrasında toplanmış olan verilerin okuyucuya düzenlenmiş ve yorumlanmış olarak sunulmasıdır. Çoğunlukla veriler önceden belirlenmiş temalara göre sınıflandırılır, bu sınıflandırılan verilere göre bulgular özetlenir ve araştırmacının kişisel birikimi ile yorumlanır. Bununla birlikte araştırmacı, bulgular arasında neden-sonuç ilişkisi kurar ve gerekirse olgular arasında yapısal farklılık analizleri ile karşılaştırmalar yapar (Kitzinger, 1995, akt. Baltacı, 2019). İçerik analizi, birbirine benzeyen verileri bazı kavram ve temalar etrafında toplayarak okuyucunun kavrayabileceği şekilde düzenlemek ve yorumlamaktır. Veriler 4 aşamada analiz edilir; bilgileri en genel şekilde inceleyip kelime veya cümlelerle *kodlamak*, birbirleriyle bağlantılı olanlar aynı *tema* altına toplanır, elde

edilen kod ve temalar düzenlenir ve bulgular yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırma grubuna katılan okul müdürleriyle yapılan görüşmeler yaklaşık 20 ile 30 dakika arasında sürmüştür. Katılımcılarla yapılan görüşmeler çevrimiçi gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada da görüşme sorularından elde edilen cevaplar genel kodlara ayrılmış, en son 4 tema altında toplanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, elde edilen verilerin araştırmacının amacına göre çözümlenerek ortaya çıkan bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

3.1. NİCEL VERİ BULGULARI

3.1.1. Yapı geçerliliğine ilişkin bulgular

Açımlayıcı Faktör Analizinde önce örneklem büyüklüğünün faktör analizi için yeterli olup olmadığına bakmak için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değerine ve korelasyon matrisindeki ilişkilerin anlamlı düzeyde olup olmadığını görmek için de Bartlett Küresellik Testine bakılmıştır.

Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk'e göre (2016);

- ,50- ,60 arası KÖTÜ,
- ,61- ,70 arası ZAYIF,
- ,71- ,80 arası ORTA,
- ,81- ,90 arası İYİ,
- ,90 üzerinin MÜKEMMEL olduğu sonucunu göstermektedir.

Buna göre KMO değeri ,948 çıkmış olup faktör analizi için “mükemmel” bir değer olduğu ve buradan da faktör analizi yapılabileceği yorumu yapılabilir. Bartlett Küresellik Testi sonucu ,000 şeklinde çıkmış olup, $p < ,001$ değerine uygun görülmektedir. Tablo 2’de KMO ve Bartlett değerleri görülmektedir.

Tablo 2 Sanal Sınıf Ölçeği KMO ve Bartlett değerleri

KMO	p
,948	,000

KMO ve Bartlett testinin yeterli olması sonucu Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmıştır. Bu işlem sırasında Varimax döndürme seçilmiş, faktör alt yükü ,33 olarak belirlenmiştir.

Öz değer ifadesi faktör analizinde bir faktörün tek olarak açıkladığı varyansı gösterir ve bir alt boyutun öz değerinin en az 1 çıkması istenmektedir (Seçer, 2015). Tablo 5 incelendiğinde öz değeri 1'den büyük olan 5 faktör görülmekte, dolayısıyla ölçeğin 5 faktörlü olması önerilmektedir. Sosyal bilimlerde geçerli olması beklenen ölçeğin toplam varyans yüzdesinin en az %40 olması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2011). Tablo 3'te görülen faktörlerin toplam varyans yüzdelerinin %62,766 olduğu sonuçlanarak yeterli bir değer olduğu saptanmıştır.

Tablo 3 *Sanal Sınıf Yönetimi Ölçeği faktörlerinin açıkladıkları varyans yüzdeleri ve öz değerleri*

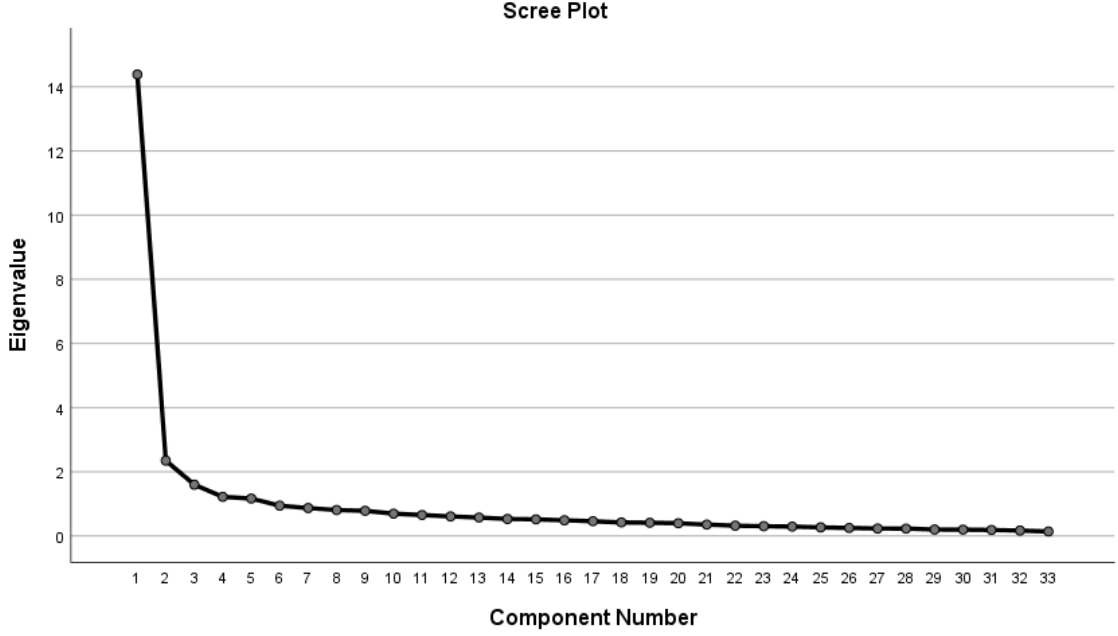
Faktör	Öz Değer	Açıklanan Varyans (%)
1. Faktör	6,340	19,211
2. Faktör	6,175	18,712
3. Faktör	3,463	10,492
4. Faktör	2,611	7,911
5. Faktör	2,125	6,439
TOPLAM		62,766

Tablo 4'de Varimax döndürme işlemi sonucu çıkan maddelerin faktör yükleri görülmektedir. Buna göre en düşük faktör yükü ,443 ve en yüksek faktör yükü ,804 görülmektedir.

Tablo 4 Varimax Döndürme ile Hesaplanan Madde Faktör Yükleri

Maddeler	1.Faktör	2.Faktör	3.Faktör	4.Faktör	5.Faktör
9	,778				
10	,755				
13	,738				
7	,707				
11	,684				
8	,659				
4	,610				
18	,576				
12	,559				
6	,492				
17	,470				
23	,443				
27		,804			
26		,780			
29		,770			
28		,720			
30		,647			
24		,632			
33		,613			
25		,588			
31		,556			
32		,486			
2			,792		
3			,764		
1			,709		
5			,527		
14				,601	
16				,600	
15				,579	
20				,552	
22					,781
19					,700
21					,564

Şekil 5'te beş faktör olarak çıkan ölçeğin yığılma grafiği (screeplot) verilmiştir.



Şekil 5 Yığılma Grafiği

Ölçek maddelerinin ayırt edicilik güçlerinin belirlenmesi için, ölçek ham puanları büyükten küçüğe doğru sıralanmıştır. Üst ve alt maddelerin %33'ü esas alınarak 116'şar madde seçilmiştir. Bunların ortalamaları alınarak ALT %33 'ü oluşturan grupların puan ortalamaları, bağımsız grup t-testi ile karşılaştırılmıştır. Bu testin sonucunda elde edilen puanların üst ve alt grup ortalamalarında tüm maddelerin $p < .05$ çıkarak anlamlı olduğu görülmüştür. Tablo 5'te alt ve üst grup ortalamaları ve bağımsız grup t-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 5 Ölçek Maddelerinin Ayırt Edicilik Güçlerini Belirlemek Amacıyla Yapılan Bağımsız Grup t testi

Maddeler		\bar{X}	SS	t	p	Maddeler		\bar{X}	SS	t	p
MADDE 1	ÜST %33	4,83	,379	5,680	,000	MADDE 18	ÜST %33	4,97	,183	2,050	,045
	ALT %33	3,26	,943				ALT %33	3,16	,904		
MADDE 2	ÜST %33	4,97	,183	2,072	,044	MADDE 19	ÜST %33	4,40	,491	12,875	,000
	ALT %33	3,38	,861				ALT %33	1,53	,501		
MADDE 3	ÜST %33	4,94	,239	3,035	,006	MADDE 20	ÜST %33	4,97	,183	2,132	,043
	ALT %33	3,64	,751				ALT %33	3,66	,709		
MADDE 4	ÜST %33	4,97	,183	2,044	,045	MADDE 21	ÜST %33	4,97	,183	2,082	,044
	ALT %33	3,18	,776				ALT %33	2,97	,955		
MADDE 5	ÜST %33	4,97	,183	2,080	,044	MADDE 22	ÜST %33	4,97	,183	2,045	,045
	ALT %33	3,50	,763				ALT %33	3,08	,906		
MADDE 6	ÜST %33	4,97	,183	2,098	,044	MADDE 23	ÜST %33	4,50	,502	39,950	,000
	ALT %33	3,58	,736				ALT %33	2,41	,632		
MADDE 7	ÜST %33	4,97	,183	2,041	,045	MADDE 24	ÜST %33	4,97	,183	2,390	,038
	ALT %33	3,09	,802				ALT %33	3,88	,399		
MADDE 8	ÜST %33	4,84	,364	5,595	,000	MADDE 25	ÜST %33	4,97	,183	2,084	,044
	ALT %33	2,66	,685				ALT %33	3,55	,690		
MADDE 9	ÜST %33	4,80	,400	5,689	,000	MADDE 26	ÜST %33	4,97	,183	2,132	,043
	ALT %33	2,23	,624				ALT %33	3,71	,590		
MADDE 10	ÜST %33	4,74	,440	7,815	,000	MADDE 27	ÜST %33	4,97	,183	2,309	,040
	ALT %33	2,42	,635				ALT %33	3,83	,515		
MADDE 11	ÜST %33	4,84	,372	6,731	,000	MADDE 28	ÜST %33	4,97	,183	2,058	,044
	ALT %33	2,85	,772				ALT %33	3,42	,687		
MADDE 12	ÜST %33	4,61	,489	10,247	,000	MADDE 29	ÜST %33	4,97	,183	2,089	,044
	ALT %33	2,23	,609				ALT %33	3,58	,700		
MADDE 13	ÜST %33	4,67	,471	8,454	,000	MADDE 30	ÜST %33	4,97	,183	2,169	,042
	ALT %33	2,15	,676				ALT %33	3,75	,603		

MADDE 14	ÜST %33	4,78	,413	6,492	,000	MADDE 31	ÜST %33	4,97	,183	2,089	,044
	ALT %33	3,16	,932				ALT %33	3,59	,673		
MADDE 15	ÜST %33	4,97	,183	2,053	,045	MADDE 32	ÜST %33	4,97	,183	2,066	,044
	ALT %33	3,25	,843				ALT %33	3,40	,833		
MADDE 16	ÜST %33	4,97	,183	2,169	,042	MADDE 33	ÜST %33	4,97	,183	2,080	,044
	ALT %33	3,70	,713				ALT %33	3,53	,728		
MADDE 17	ÜST %33	4,97	,183	2,047	,045						
	ALT %33	3,15	,857								

3.1.2. Güvenirlige ilişkin bulgular

Güvenirlilik analizleri iç tutarlık katsayılarını hesaplamaktadır. Sıklıkla Cronbach Alpha kullanılmakta olup, (-1) ile (+1) arasında çıkan sonuç l'e yaklaştıkça güvenirlilik artmaktadır. Cronbach Alpha katsayı değerleri şu şekildedir (Çokluk, Şekercioğlu, ve Büyüköztürk, 2016) :

- ,00 < alfa <,40 arası güvenilir değil
- ,40 < alfa <,60 arası güvenirlilik düşük
- ,60 < alfa <,80 arası oldukça güvenilir
- ,80 < alfa < 1.00 arası yüksek derecede güvenilir

Ölçeğin önce tümü için ve sonrasında her faktör için Cronbach Alpha analizi yapılmıştır. Alpha değeri ,954 çıkararak “yüksek derecede güvenilir” sonucu çıkmıştır. Tablo 6’da Alpha analiz sonuçları gözükmektedir.

Tablo 6 Sanal Sınıf Yönetimi Ölçeği Faktörlerinin Güvenirlilik Katsayıları

Faktör	Alpha
1. Faktör	,929
2. Faktör	,901
3. Faktör	,875
4. Faktör	,746

5. Faktör	,624
Toplam	,954

Buna göre Alpha değerleri 1. Faktör ,929 ; 2. Faktör ,901 ; 3. Faktör ,875 ; 4. Faktör ,746 ; 5. Faktör ,624 olarak bulunmuştur. Buna göre en yüksek değerli faktör 1. Faktör, en düşük değerli faktör ise 5. Faktördür. Bununla birlikte madde isimlendirmesi şu şekilde yapılmıştır; 1. Faktör “Sanal Sınıf Yönetimi”, 2. Faktör “Sanal Ders Düzeni”, 3. Faktör “Motivasyon”, 4. Faktör “İletişim” ve 5. Faktör “Ekran Düzeni”.

Maddelerin benzer özellikleri doğru şekilde ölçmesiyle ilişkili olan madde toplam korelasyon katsayısı ve maddelerin çıkarılmasıyla alınacak olan Alpha değeri madde kalan korelasyon katsayısı değerleri Tablo 7’de verilmiştir. Madde toplam değerleri ,30 üzeri olduğundan yeterli görülmüştür (Can, 2019).

Tablo 7 Sanal Sınıf Yönetimi Ölçeğinin Madde Toplam ve Madde Kalan Korelasyon Katsayıları

Madde No	Madde Toplam (item total)		Madde Kalan (if deleted)		Madde No	Madde Toplam (item total)		Madde Kalan (if deleted)	
	r	p	r	p		r	p	r	p
Madde 1	0,605	0,000	0,952	0,000	Madde 18	0,668	0,000	0,952	0,000
Madde 2	0,654	0,000	0,952	0,000	Madde 19	0,309	0,000	0,956	0,000
Madde 3	0,639	0,000	0,952	0,000	Madde 20	0,659	0,000	0,952	0,000
Madde 4	0,701	0,000	0,952	0,000	Madde 21	0,549	0,000	0,953	0,000
Madde 5	0,767	0,000	0,951	0,000	Madde 22	0,340	0,000	0,955	0,000
Madde 6	0,700	0,000	0,952	0,000	Madde 23	0,535	0,000	0,953	0,000

Madde 7	0,69	0,000	0,952	0,000	Madde 24	0,566	0,000	0,953	0,000
Madde 8	0,745	0,000	0,951	0,000	Madde 25	0,647	0,000	0,952	0,000
Madde 9	0,746	0,000	0,951	0,000	Madde 26	0,662	0,000	0,952	0,000
Madde 10	0,741	0,000	0,951	0,000	Madde 27	0,593	0,000	0,953	0,000
Madde 11	0,719	0,000	0,952	0,000	Madde 28	0,642	0,000	0,952	0,000
Madde 12	0,555	0,000	0,953	0,000	Madde 29	0,628	0,000	0,952	0,000
Madde 13	0,730	0,000	0,951	0,000	Madde 30	0,739	0,000	0,952	0,000
Madde 14	0,367	0,000	0,954	0,000	Madde 31	0,622	0,000	0,952	0,000
Madde 15	0,603	0,000	0,952	0,000	Madde 32	0,557	0,000	0,953	0,000
Madde 16	0,633	0,000	0,952	0,000	Madde 33	0,530	0,000	0,953	0,000
Madde 17	0,668	0,000	0,952	0,000					

N: 351

3.2. NİTEL VERİ BULGULARI

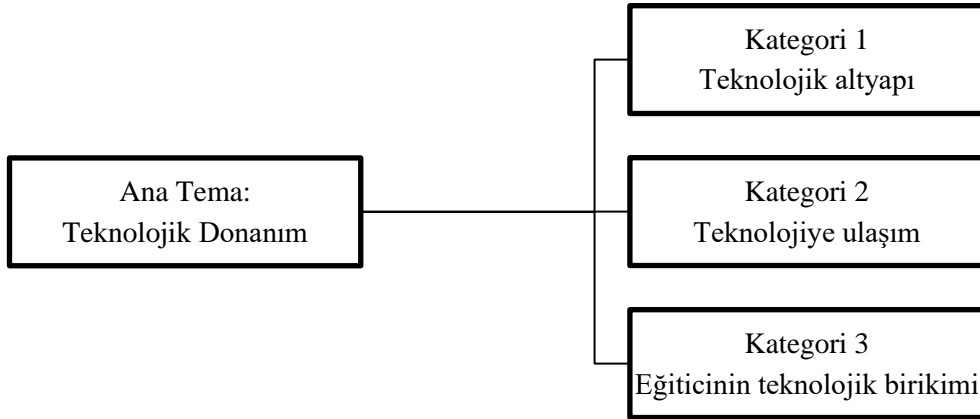
Uzaktan eğitimde okul müdürlerinin sanal sınıf yönetimine dair algılarını tespit etmek için 7 soru yöneltilmiş, elde edilen verilere göre 4 tema ve 11 kategori oluşturulmuş, detayları Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8 Nitel Veri Analizi ile Oluşturulan Temalar ve Kategoriler

Tema	Kategori
1) Teknolojik donanım	1.1 Teknolojik altyapı 1.2 Teknolojiye ulaşım 1.3 Eğiticinin teknolojik birikimi
2) Motivasyon	2.1 Öğrenci motivasyonu 2.2 Öğretmene destek
3) Sanal Sınıf Yönetimi	3.1 Kurallar 3.2 Derste dikkati çekebilme 3.3 Öğrenciyi aktif tutma 3.4 Sınıf kontrolü
4) İletişim	4.1 Sosyallik 4.2 Ders takibi

3.2.1. Teknolojik Donanım Teması

Bu tema, okul müdürlerinin uzaktan eğitimde teknolojiye dair görüşlerinden oluşmaktadır. Alt yapı yetersizliği, hizmetiçi eğitimin gerekliliği, fırsat eşitliği, teknik birikim yetersizliği, teknolojik destek gibi kodlar sonucunda “Teknolojik altyapı”, “Teknolojiye ulaşım”, “Eğiticinin teknolojik birikimi” olmak üzere 3 kategori oluşturulmuştur.



Şekil 6 Teknolojik Donanım Teması ve Kategoriler

Teknolojik altyapı kategorisinde altyapının önemli, geliştirilmesi gereken bir konu olduğuna, her bölgede yeterli düzeyde olmadığına ve sanal ortamdaki eğitim konusunda mesafe kat edildiğine dair görüşler mevcuttur. Örnek olarak şunları verebiliriz:

Covid-19 salgın süreci ile birlikte sanal sınıf bir dünya gerçeği haline gelmiştir, dolayısıyla bu gerçeğe göre hareket edebilmek için eğitim ortamlarının bilişim teknolojileri ile donanımlı olması gerektiğini düşünüyorum... (Süleyman)

Alt yapı tüm coğrafi bölgeler ve öğrenciler için yeterli olmamakla beraber sanal âlemde de eğitim konusunda epey bir mesafe alınmıştır. Daha da geliştirilmeye ihtiyaç var. (Bülent)

Bu görüşlere göre, bir dünya gerçeği olarak düşünülen sanal sınıfın ülkemizde de belli bir seviyeye geldiği ancak daha eksiklerinin olduğu ve geliştirilmesi gerektiği söylenebilir. Teknolojiye ulaşım kategorisinde tüm bireylerin internete ve teknolojiye ulaşım konusunda eşit olması gerektiğine, fırsat eşitliğine ihtiyaç duyulduğuna dair görüşler yer almaktadır.

Yeni uygulamalarda bir tane öğrencinin bile mağdur edilmeyeceği şekilde bir alt yapıya ihtiyaç var. İnternete istisnasız bütün öğrencilerin ücretsiz ulaşması gerekir. (Bülent)

Öğrencilerin bir bölümünün bilgisayar, tablet vs. ihtiyacı bulunuyor. İnternet paketleri yetersiz kalıyor. ... Öncelikle bütün ailelere internet erişimi

sağlanması, maddi durumu yetersiz öğrencilere tablet-bilgisayar dağıtımının sağlanması gerekir. Okul müdürlerinin Eba destek noktalarını aktif tutmaları, internet ve bilgisayar erişimi olmayan öğrencilere destek noktasını açıp fırsat eşitliği sağlaması gerekir. Ders programlarının öğrencilerin okula gelip bilgisayarları kullanabilecekleri saatlere göre düzenlenmesi gerekir. (Bahar)

Buna göre hiçbir öğrenci mağdur olmayacak şekilde bir teknolojik altyapı gerektiği ve okul müdürlerinin öğrencinin herhangi bir mağduriyetine karşı okuldaki imkânları kullanarak çözümler üretmesi söylenebilir. Eğiticinin teknolojik birikimi kategorisinde ise öğretmen ve okul müdürlerinin teknolojik birikimlerinin artırılması gerektiğine dair görüşler mevcuttur.

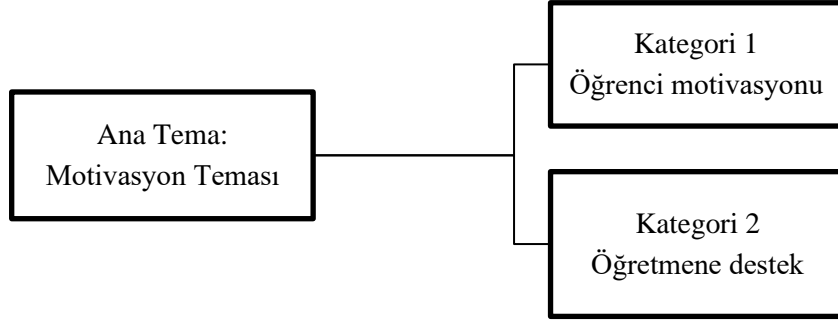
Yeteri kadar teknik birikimimizin olduğunu düşünmüyorum. Öğretmenlerin yeteri kadar teknoloji bilgisi yok. (Mehmet)

Sanal sınıf uygulamalarına ilişkin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından gönüllülük esasına dayanarak bütün öğretmenlere online hizmet içi eğitim veriliyor. Dersin nasıl anlatılacağı, ... sınavların nasıl hazırlanacağı, görsel etkinliklerin nasıl yapılacağı en ince ayrıntısına kadar anlatılıyor. İsteyen bütün öğretmenler başvuru yaparak eğitimleri alabilir. (Bahar)

Buna göre genel olarak eğitimcilerin yeterince teknik birikiminin olmadığı düşünülmeyle birlikte isteyen herkesin Milli Eğitim Bakanlığının uzaktan eğitimle ilgili hizmet içi eğitimine katılarak faydalanabileceği söylenebilir.

3.2.2. Motivasyon Teması

Bu tema öğretmen ve öğrencilerin motivasyon etkenlerine, onlara destek vermeye dair görüşleri içermektedir. Sanal uygulamalar kullanmak, konsantrasyonu sağlamak, öğretmene destek sunmak, öğretmene kolaylık sağlamak gibi kodlar sonucunda “Öğrenci motivasyonu” ve “Öğretmene destek” şeklinde 2 kategoriden oluşmaktadır.



Şekil 7 Motivasyon Teması ve Kategoriler

Öğrenci motivasyonu kategorisi, öğretmenin sanal sınıfta öğrencinin dikkatini toplamasının önemine dair görüşler yer almaktadır.

Öğretmen sanal sınıfta, öğrencilerin dikkatini ve motivasyonunu canlı tutacak, öğrenci ve öğretim merkezli ayrıca süreç odaklı çalışmalara ağırlık vermeli. (Süleyman)

Öğretmen, öğrenci motivasyonunu sürekli kılmak için farklı uygulamaları kullanmayı öğrenmeli. (Ahmet)

Bu görüşlere göre, öğretmen öğrencinin motivasyonunu sanal sınıfta onu derse dâhil ederek canlı tutmaya çalışması, farklı uygulamalar kullanarak bunu desteklemesi gerektiği söylenebilir. Öğretmene destek kategorisinde ise okul müdürlerinin uzaktan eğitimde öğretmenlere pek çok konuda destek vermesi gerektiğinden söz etmektedir.

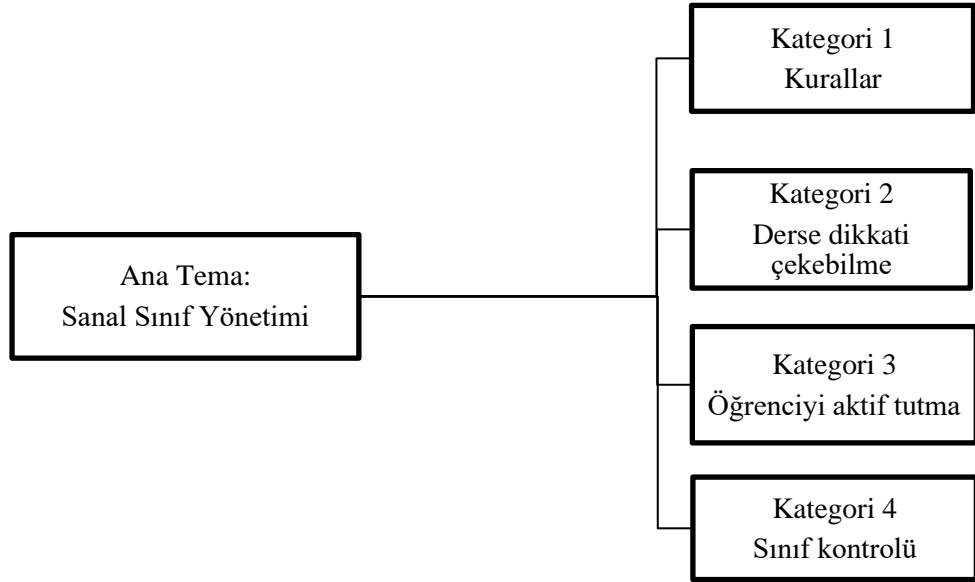
Müdürler öğrencilerin motivasyonunun sağlanması için öğretmenlerin moral ve motivasyonunu yükseltmeli. Derse katılımı zayıflatacak dış etkenleri ortadan kaldırmalı. (Bülent)

Okul müdürleri öğretmenin kendi ders saatini kendi belirlemesine müsaade etmeliler. Her dersin kendine özgü durumları var, mesela sabah 8'e konulmuş bir müzik dersine öğrenciler gelmek için can atmıyor maalesef.. (Özlem)

Buna göre öğrenci motivasyonunun yüksek olması için öğretmenlerin motivasyonunun yüksek olması gerektiği, bunun için de müdürlerin ders saatleri ve öğrencilerin ders katılım engelleriyle ilgili düzenlemeler yapması gerektiği söylenebilir.

3.2.3. Sanal Sınıf Yönetimi Teması

Sanal sınıf yönetimi teması, öğretmenlerin sanal sınıfta nelere dikkat etmesi gerektiğine dair görüş ve tavsiyeleri içermektedir. Kuralların uygulanamaması, sınıf kuralları ile benzerlik, kural gerekliliği, rahat ders ortamı, yoklama kontrolü, kamera kontrolü, dikkat çekici uygulamalar, soru ile canlı tutma, etkileşim, derse girenleri kontrol etme, dikkat dağınıklığı gibi kodlar sonrasında “Kurallar”, “Derste dikkati çekebilme”, “Öğrenciyi aktif kılma” ve “Sınıf kontrolü” olmak üzere 4 kategoriden oluşmaktadır.



Şekil 8 Sanal Sınıf Yönetimi Teması ve Kategoriler

Kurallar kategorisinde sanal sınıfta uygulanan ve konulması gereken kurallar konusunda olumlu ve olumsuz görüşler bildirilmiştir.

Kurallar denetlenebilir değil. Ve öğretmenin kontrolünde değil. Çocuk derse giriyor. Ama derse katılmayabiliyor. Yaptırımı yok. (Yusuf)

Sanal sınıf kuralları öğrencinin katılımı sağlanarak oluşturulduğu sürece hiçbir problem oluşmuyor. Öğrenciler seslerini söz aldığı anda açıyor, zorunlu olmadığı için sadece isteyen öğrenciler kameralarını açıyor, soru çözümü esnasında öğrenciye uygulama yapma yetkisi veriliyor, öğrenciler dersle ilgili çekinmeden anlamadıklarını sorabiliyor ekleme yapabiliyor. Sınıfta uygulanan kuralların aynısı sanal sınıfta da uygulanıyor. (Bahar)

Bu görüşlerden hareketle, kuralların denetlenebilir şekilde ve öğretmenin kontrolünde olmadığı, bununla birlikte sınıfta yüz yüze yapılan dersin kuralları ile sanal sınıf kurallarının benzerlik taşıdığı, kuralları öğrencilerle birlikte belirlemenin daha iyi olacağı söylenebilir. Derse dikkati çekebilme kategorisinde öğrencinin derse ilgisini artırmanın gerekliliğine yönelik görüşler belirtilmektedir.

Sanal sınıfta öğrenci asla gerçek bir ders gibi kabul etmediği ve dikkat vermediği için verim alması da çok çok güç ve az oluyor. (Özlem)

Derslere spontane değil daha verim alacak şekilde hazırlanmış olmaları ve öğrencilerin dikkatini çekecek şekilde ders işlemeleri gerekir. Değişik uygulamalar denenebilir. Farklı ve yeni uygulamalar sanal sınıf için dikkat çekici olabilir. (Zeynep)

Buna göre öğrenci gerçek bir ders ortamı gibi görmediği sanal sınıfta dikkatini veremediği, öğretmenin durağan değil farklı uygulamalar ile daha canlı bir ders işlemesi gerektiği söylenebilir. Öğrenciyi aktif tutma kategorisi, öğretmenin sanal sınıfta da öğrencilere söz hakkı verip onları aktif hale getirmeye, canlı tutmaya yönelik görüşlerden oluşmaktadır.

Kameralar açık olmalı. Ancak öğrenciler birçok bahaneyle bunu yapmıyor. Ders öğrenciyi aktif tutmak için karşılıklı işlenmeli. (Yusuf)

Öğretmenler sanal sınıfta öğrencilerin derse katılımını artırmaya çalışmalı, öğrencilere sürekli sorular sorarak onları kontrol etmelidir. (Mehmet)

Bu görüşlere göre, öğrenciyi aktif tutma konusunda dersin karşılıklı işlenmesi ve onlara soru sorulması gerektiği söylenebilir. Sınıf kontrolü kategorisinde, öğretmenin sanal sınıfta hâkimiyeti sağlamaya yönelik görüşlerden bahsedilmiştir.

Derse kimin katıldığını denetleyebilmeli. Cümlelerini daha dikkatli seçmeli. Ders verdiği ortamı mutlaka iyi kontrol etmeli. İzinsiz derse katılımlara izin vermemeli. Dersin o sınıfa özgü özel olduğunu bilmeli ve korumalı. (Yusuf)

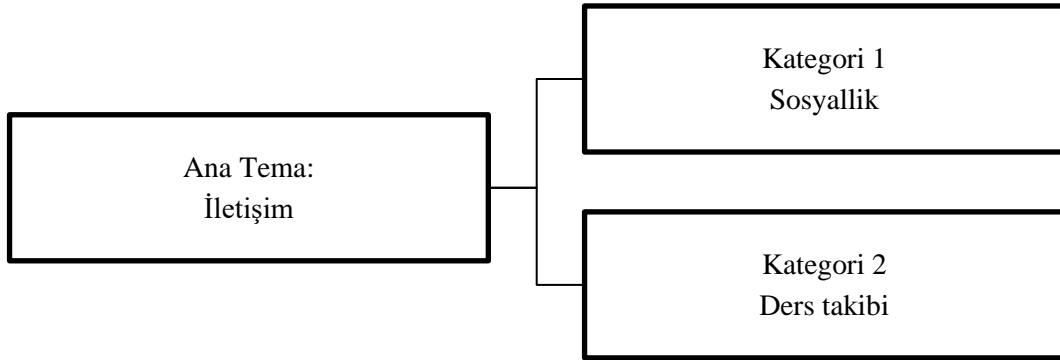
... Öğrencilerin çoğunluğu zorunluluk olmadığı için kamera açmıyor. Velilerden aldığımız dönütler, öğrencilerin büyük bir bölümünün dersi açık odadan çıktığı ya da ders farklı bir sekmede açıkken öğrencinin diğer sekmede oyun oynadığı yönünde. Dersin başında katılıp ayrılmaları ya da son

dakikalarda katılmaları önlemek amacıyla dersin başında ve sonunda kısa bir gözden geçirme ile yoklama almalı. (Bahar)

Buna göre sanal sınıfta öğretmenin derse katılanları kontrol etmesi, derse zamanında girip çıkmalara dikkat etmek için başta ve sonda kontrol etmesi gerektiği söylenebilir.

3.2.4. İletişim Teması

İletişim temasında, öğretmen ve öğrencilerin sanal ortamda birbirleriyle irtibatları hakkındaki olumlu ve olumsuz görüşler yer almaktadır. Sanal sosyallik, irtibatta kalma, yüz yüze iletişimin azalması, materyal paylaşımı, ders takviyesinde artış, ödev kontrolünde kolaylık gibi kodlar sonucunda “Sosyallik” ve “Ders takibi” olarak 2 kategoride toplanmıştır.



Şekil 9 İletişim Teması ve Kategoriler

Sosyallik kategorisinde, öğrencilerin öğretmenleri ve arkadaşlarıyla yüz yüze görüşme imkânı olmamasından dolayı sanal ortamda görüşmelerinden, bununla birlikte yüz yüze olan sosyalliği azaltmasından bahsedilmiştir.

Sanal sınıfın olumlu yanlarından biri de öğrenciler birbiri ve öğretmeni ile irtibatta ve sosyal kalıyor. (Özlem)

Her an bir araya gelme imkânı sunuyor sanal sınıf. (Ahmet)

Arkadaşlık ortamının olmaması sanal sınıfın kötü yönlerinden biri. (Zeynep)

Buna göre sanal sınıfın sosyal ilişkileri olumsuz etkilediği, bununla birlikte sanal sınıf ile öğrencilerin öğretmen ve arkadaşları ile irtibatta ve her an bir araya

gelme imkânında olduğu söylenebilir. Ders takibi kategorisinde, öğretmenlerin sanal ortamda daha fazla materyal paylaşımı yaptığına, herkesin ulaşabilmesi gerektiğine ve ders takibinin de düzenli yapılabildiğine dair görüşler yer almaktadır.

Uzaktan eğitimde materyal paylaşımı daha fazla oldu. (Yusuf)

Sanal sınıfta öğrenci istediği kadar çalışma yapabiliyor, ekstra etütler, dersler oluşturulabiliyor, öğrencilerin çalışmaları daha iyi kontrol edilerek yönlendirme sağlanabiliyor. ... Eba akademi uygulaması ile öğrencilerin hangi konuyu çalışmaları gerektiği öğrencilerin çözdükleri sorular ışığında sistem üzerinden tespit edilerek konuya yönlendirme gerçekleşiyor. (Bahar)

Buna göre uzaktan eğitim ile materyal paylaşımının arttığı, sanal uygulamalar ile öğrenciye ders desteğinin daha fazla olduğu ve öğretmenin de ders takibini daha iyi kontrol ettiği söylenebilir.

3.3. NİCEL ARAŞTIRMA BULGULARI VE NİTEL ARAŞTIRMA BULGULARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Nicel araştırmada Sanal Sınıf Yönetimi Ölçeği geliştirilmiş ve 5 boyut elde edilmiştir. Bunlar; “Sanal Sınıf Yönetimi”, “Sanal Ders Düzeni”, “Motivasyon”, “İletişim” ve “Ekran Düzeni” dir.

Nitel araştırmada okul müdürlerinin sanal sınıf yönetimine ilişkin görüşlerinden çıkan verilere göre ise 4 tema oluşturulmuştur. Bunlar; “Teknolojik Donanım”, “Motivasyon”, “Sanal Sınıf Yönetimi” ve “İletişim” dir.

İki farklı yöntemle elde edilen verilere göre benzer olan başlıklar şunlardır; “Sanal Sınıf Yönetimi”, “Motivasyon” ve “İletişim”. Farklı olan nicel araştırma boyutları “Sanal ders düzeni” ve “Ekran düzeni” dir. Farklı olan nitel araştırma teması ise “Teknolojik Donanım” dır. Benzer başlıkları açıklayacak olursak, “Sanal Sınıf Yönetimi” başlığı her iki veride de ortak çıkmıştır. Bunu destekleyen görüşler şöyledir:

- *Sanal sınıf kuralları öğrencinin katılımı sağlanarak oluşturulduğu sürece hiçbir problem oluşmuyor.*
- *Derslere spontane değil daha verim alacak şekilde hazırlanmış olmaları ve öğrencilerin dikkatini çekecek şekilde ders işlemeleri gerekir.*

- *Öğretmenler sanal sınıfta öğrencilerin derse katılımını artırmaya çalışmalı, öğrencilere sürekli sorular sorarak onları kontrol etmelidir.*

Buna paralel olan ölçek maddeleri de şu şekildedir:

- Öğretmen sanal sınıfta her öğrencinin derse aktif katılımını sağlar.
- Öğretmen sanal sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte belirler.
- Öğretmen sanal sınıfta farklı öğretim yöntemleri de uygular.
- Öğretmen sanal sınıfta öğrencilerin isteklerini ifade etmelerine fırsat verir.
- Öğretmen sanal sınıfta öğrencinin derse katılımını yönetir.

Bu verilere göre sanal sınıf yönetimi boyutundaki maddelerde geçen derste dikkat çekme, farklı öğretim yöntemleri uygulama ve kuralları birlikte belirleme şeklindeki ifadeler, okul müdürlerinin görüşleriyle örtüşmektedir. Benzer olan diğer başlık motivasyondur. Buna dair okul müdürü görüşleri şu şekildedir:

- *Öğretmen sanal sınıfta, öğrencilerin dikkatini ve motivasyonunu canlı tutacak, öğrenci ve öğretim merkezli ayrıca süreç odaklı çalışmalara ağırlık vermeli.*
- *Öğretmen, öğrenci motivasyonunu sürekli kılmak için farklı uygulamaları kullanmayı öğrenmeli.*

Ölçekte yer alan maddeler ise şöyledir:

- Öğretmen sanal sınıfta öğrencileri destekler.
- Öğretmen sanal sınıfta paylaşımı yükseltmek için öğrencileri motive eder.

Bu verilere göre motivasyon boyutundaki maddelerde geçen öğrencinin desteklenip motive edilmesi, okul müdürleri tarafından da aynı görüş içerisinde yer almaktadır. Benzer olan diğer bir başlık da iletişimdir. Buna dair müdür görüşleri şöyledir:

- *Sanal sınıfın olumlu yanlarından biri de öğrenciler birbiri ve öğretmeni ile irtibatla ve sosyal kalıyor.*

- *Sanal sınıfta öğrenci istediği kadar çalışma yapabiliyor, ekstra etütler, dersler oluşturulabiliyor, öğrencilerin çalışmaları daha iyi kontrol edilerek yönlendirme sağlanabiliyor.*

Aynı başlıktaki ölçek maddeleri ise şöyledir:

- Öğretmen derse olumsuz müdahale eden öğrenciyi sözlü olarak uyarır.
- Öğretmen sanal sınıfta olmasına rağmen jest ve mimiklerine önem verir.
- Öğretmen sanal sınıfta ses tonuna önem verir.
- Öğretmen sanal sınıfta dersi işleyeceği mekânın ses ve görüntü açısından uygunluğuna önem verir.

Buna göre nicel çalışmadaki ölçekte geçen iletişim boyutu ile müdür algılarının tema başlığı aynı olmakla beraber içerik açısından farklı yönleri ele almaktadır. Ölçekteki iletişim boyutunun maddeleri öğretmenin ses tonu, jest mimikleri ve uyarı şeklinden bahsetmesine karşın müdür algılarındaki temada öğrencinin sosyalliği, ders ve öğretmenle olan irtibatından bahsetmektedir.

Ölçekte yer alan “Sanal ders düzeni” ve “Ekran düzeni” boyutları ise müdür algılarındaki temalarda yer almamaktadır. Ancak buna rağmen şu maddeler müdür algılarındaki bazı görüşlerle benzer özellikler taşımaktadır:

- Öğretmen derste ilgi çekici sanal uygulamalardan yardım alır.
- Öğretmen sanal sınıfta öğrencinin derse devamını kontrol eder.
- Öğretmen tüm öğrencilerin kameralarını açık tutmasını sağlar.

Bunları destekleyen müdür görüşleri ise şöyledir:

- *Öğretmen, öğrenci motivasyonunu sürekli kılmak için farklı uygulamaları kullanmayı öğrenmeli.*
- *Derse kimin katıldığını denetleyebilmeli. İzinsiz derse katılımlara izin vermemeli.*
- *Öğrencilerin çoğunluğu zorunluluk olmadığı için kamera açmıyor. Velilerden aldığımız dönütler, öğrencilerin büyük bir bölümünün dersi açıp odadan çıktığı yönünde.*

Nitel çalışmada yer alıp nicel çalışmada yer almayan başlık ise “Teknolojik Donanım” dır. Nitel çalışmadaki okul müdürlerinin görüşleri ülkemizdeki teknolojik altyapı, herkesin teknolojiye ulaşımı ve eğiticinin teknolojik birikimi hakkındadır. Bununla birlikte nicel çalışmadaki ölçekte teknoloji ile ilgili olarak şu maddelerin yer aldığı görülmektedir:

- Öğretmen derse yönelik sanal uygulamalar edinme arayışına devam eder.
- Öğretmen sanal sınıfta donanım ve yazılım güvenliğine dikkat eder.

Verilen bu bilgiler ışığında “Sanal sınıf yönetimi”, “Motivasyon” ve “İletişim” başlıkları nitel ve nicel çalışmada da aynı olduğu görülmüştür. Nicel çalışmadaki “Sanal sınıf yönetimi” ve “Motivasyon” başlıkları ile nitel çalışmada geçen müdür görüşleri birbirini destekler niteliktedir. Yine iki çalışmada aynı olan “İletişim” başlığı ise nicelde öğretmenin ses tonu, jest mimikleri ve uyarı şeklinden bahsetmiş, nitelde ise öğrencinin sosyalliği, ders ve öğretmenle olan irtibatından bahsederek ortak olan başlığın farklı yönlerden ele alındığı görülmektedir. Nicel çalışmada olup nitel çalışmada yer almayan “Sanal ders düzeni” ve “Ekran düzeni” boyutlarıdır. Ancak başlıklardan bağımsız olarak müdür görüşleri içerisinde bunları destekleyen cümleler de yer almaktadır. Son olarak nitel çalışmada yer alıp nicel çalışmada yer almayan tek başlık ise “Teknolojik Donanım” dır. Ancak nicel çalışmadaki bazı maddelerin teknoloji ile ilgili olduğu görülmüştür.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırma hem nicel hem nitel araştırmadan oluşmaktadır. Nicel çalışmada araştırma grubu 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul ilindeki Milli Eğitime bağlı okullarda görev yapan 351 öğretmenden oluşmuş, öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin tutumlarını ölçmek için bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Nitel çalışmada ise uzaktan eğitim sürecinde sanal sınıf yönetimine ilişkin okul müdürlerinin algılarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır, 10 okul müdürü ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu bölümde her iki araştırmanın da sonuçları verilip alan yazında yapılan çalışmalarla karşılaştırılmıştır.

Nicel Verilerin Sonucu ve Tartışması

Bu araştırma öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin tutumlarını ölçmek için bir ölçme aracı geliştirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın evreni İstanbul ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerdir. Örneklem grubunu, İstanbul ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde çalışan 351 öğretmen oluşturmaktadır. Ölçeğin geçerlik çalışmasında ilk iş olarak yapı geçerliliğine bakılmıştır.

Bu araştırmada geliştirilen Sanal Sınıf Yönetimi ölçeğinde KMO ve Bartlett değeri yeterli çıkmış, Açımlayıcı faktör analizine tabi tutulduğunda 33 madde ve 5 faktörden oluşmuştur. Faktörlerin isimleri ve madde sayıları şu şekildedir: 1. Faktör olan Sanal Sınıf Yönetimi 12 madde, 2. Faktör olan Sanal Ders Düzeni 10 madde, 3. Faktör olan Motivasyon 4 madde, 4. Faktör olan İletişim 4 madde ve 5. Faktör olan Ekran Düzeni 3 maddeden oluştuğu görülmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı ,954 çıkarak yüksek derecede güvenilir sonucu çıkmıştır. Faktörlerin ayrı ayrı güvenirlik katsayıları ise sırasıyla; Sanal Sınıf Yönetimi ,929; Sanal Ders Düzeni ,901; Motivasyon ,875; İletişim ,746; Ekran Düzeni ,624 şeklindedir. Elde edilen bulgular sonucunda Sanal Sınıf Yönetimi ölçeğinin geçerli ve güvenilir olduğu sonucu elde edilmiştir.

Bu araştırmanın sürdürüldüğü sırada sanal sınıf yönetimiyle ilgili bir ölçek çalışması yapılmıştır. Can ve Gündüz'ün (2021a) makalesinde Öğretmenlerin Sanal Sınıf Yönetimi Yeterliği Ölçeği geliştirilmiş, araştırma evreni 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Kırklareli ili merkez ve ilçelerinde görevli öğretmenlerden oluşmaktadır. Açımlayıcı Faktör Analizi için örneklem 329 öğretmenden, Doğrulayıcı Faktör Analizi için örneklem ise 322 öğretmenden oluşan ölçek 24 madde ve 3 faktörlüdür. Verilerin analizi sonucunda KMO değeri ,914, Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı ise ,90 çıkararak iki ölçeğin de güvenirlik katsayılarının yakın olduğu görülmüştür. Faktörlerin ayrı ayrı güvenirlik katsayıları ise şöyledir: öğrenciler ile ilişkiler (,91), sanal sınıf içi etkinlikler (,83), sanal sınıf yönetimi (,76) şeklindedir. Geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu görülen “Öğretmenlerin Sanal Sınıf Yönetimi Yeterliği” ölçeği ile bu çalışmada geliştirilen Sanal Sınıf Yönetimi ölçeği değerlerinin yakın olduğu görülmektedir. Bununla birlikte *sanal sınıf yönetimi* boyut isminin iki çalışmada da benzer olduğu görülmüştür.

Sınıf yönetimi ile ilgili yapılan bir başka ölçek çalışması (Şahin & Altunay, 2011) İzmir'in Buca, Konak ve Bornova ilçelerinde yer alan 12 ilköğretim okulunda çalışan 198 ilköğretim öğretmeni üzerinde yapılmıştır. Ölçek 7 alt boyut ve 40 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarının isim ve Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları şöyledir: derse başlama ve ilgi çekme davranışları (,78), cezalandırma davranışları (,78), etkileşimsel davranışlar (,80), ilgiyi sürdürme ve sorun çözme davranışları (,80), uyarma davranışları (,61), demokratik davranışlar (,62), beklenti ve kurallara uyma davranışları (,46). Ölçeğin toplam varyans yüzdesi %50,05 ve Cronbach-Alfa güvenirlik katsayısı ise ,90'dır. Dersten önce hazırlık yapma, bütün öğrencileri derse katma, olumsuz davranışlar sergileyen öğrenciyi sözlü olarak uyarma, jest ve mimiklere dikkat etme, kuralları birlikte belirleme, soru ve isteklerini ifade etmelerine fırsat verme gibi benzer maddeler olduğu görülmüştür.

Nitel Verilerin Sonucu ve Tartışması

Uzaktan eğitimde okul müdürlerinin sanal sınıf yönetimine dair algılarını tespit etmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanmıştır. Bunlar

toplam 10 okul müdürüne yöneltilmiş, elde edilen verilere göre 4 tema oluşturulmuştur.

Birinci Tema, teknolojik donanım temasıdır ve hiçbir öğrenci mağdur olmayacak şekilde bir teknolojik altyapı gerektiği ve okul müdürlerinin öğrencinin herhangi bir mağduriyetine karşı okuldaki imkânları kullanarak çözümler üretmesi gerektiği, eğitimcilerin yeterince teknik birikiminin olmadığı, isteyen herkesin Milli Eğitim Bakanlığının uzaktan eğitimle ilgili hizmet içi eğitimine katılarak faydalanabileceği belirtilmiştir. Akkuş ve Acar (2017) da çalışmasında teknik sorunlara değinmiş, donanım eksikliği veya teknik sorunların dersi olumsuz etkilediğini belirtmiştir.

İkinci Tema motivasyon temasıdır ve öğretmen öğrencinin motivasyonunu sanal sınıfta onu derse dâhil ederek canlı tutmaya çalışması, farklı uygulamalar kullanarak bunu desteklemesi, öğrenci motivasyonunun yüksek olması için öğretmenlerin motivasyonunun yüksek olması, bunun için de müdürlerin ders saatleri ve öğrencilerin ders katılım engelleriyle ilgili düzenlemeler yapması gerektiği belirtilmiştir. Öğreticinin aktif olmayan katılımcıları motive etmesi (Özmen, 2005), sanal sınıf ortamının farklı ve dikkat çekici olması (Kaya, 2011), sesli ve görüntülü olması (Akçay, 2014) motivasyonu ve etkileşimi olumlu etkilediği farklı çalışmalarda görülmüştür.

Üçüncü tema sanal sınıf yönetimi temasıdır ve kuralların denetlenebilir şekilde öğretmenin kontrolünde olmadığı, bununla birlikte sınıfta yüz yüze yapılan dersin kuralları ile sanal sınıf kurallarının benzerlik taşıdığı, öğrencinin sanal sınıfta dikkatini veremediği, öğretmenin durağan değil farklı uygulamalar ile karşılıklı ders işlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Nitekim Yılmaz (2015) yaptığı çalışmada kullanılabilen görsel materyalleri vurgulayarak, sanal sınıflarda üç boyutlu nesnelere, videolar, resimler gösterme imkânı olduğu için öğrenci ve öğretmen arasında çift yönlü bir etkileşimin sağlandığını, geleneksel sınıftaki gibi sanal sınıfta da kurallar olması gerektiğini belirtmiştir (Akt. Yılmazsoy, Özdiç, ve Kahraman, 2018).

Dördüncü tema ise iletişim temasıdır ve sanal sınıfın sosyal ilişkileri olumsuz etkilediği, bununla birlikte sanal sınıf ile öğrencilerin öğretmen ve arkadaşları ile irtibatla ve her an bir araya gelme imkânında olduğu, uzaktan eğitim ile materyal paylaşımının arttığı, sanal uygulamalar ile öğrenciye ders desteğinin daha fazla olduğu, öğretmenin de ders ve ödev takibini daha iyi kontrol ettiği belirtilmiştir. Hiltz (1995) yüz yüze iletişim olmamasını olumsuz olarak nitelendirirken McBrien ve arkadaşları (2009) topluluk önünde konuşma kaygılarının azaldığı, öğrencilerin daha rahat olabildiklerini belirtmişlerdir (Kaya, 2011).

Arslan, Polat ve Bulut'un (2021) konuyla ilgili makalelerinde Covid-19 salgını zamanında ilkökul öğretmenlerinin sanal sınıf yönetiminde yaşadıkları problemleri, geleneksel sınıf yönetimi boyutlarını farklı değişkenler açısından irdelemek ve sanal sınıf yönetimi problemlerine karşı öneriler ortaya koymak amaçlanmaktadır. Sonuçlar 9 başlığa ayrılmıştır. Bunlar teknoloji kaynaklı sorunlar, motivasyon eksikliğinden kaynaklı sorunlar, özel gereksinimli öğrencilerin yönetimi sorunları, katılımcıların hazırbulunuşluk düzeyi sorunları, zaman yönetiminden kaynaklı sorunlar, plan-program etkinliklerinden kaynaklı sorunlar, fiziksel ortam kaynaklı sorunlar, ilişkilerin düzenlenmesinden kaynaklanan sorunlar ve davranışların düzenlenmesinden kaynaklı sorunlar şeklinde toplanmıştır. Bunun sonucunda iki çalışmada da teknoloji, motivasyon, iletişim (ilişki) konusunda benzer başlıkların yer aldığı görülmüştür. Sanal sınıfta dikkat dağınıklığı olduğu, sosyalleşme imkânının olmadığı, öğrencilerin ders dışı uygulamalara girebildiği, internet ve bağlantı sorunları olabildiği konusunda ortak görüşler mevcuttur.

Uzaktan eğitimle ilgili yapılan bir diğer nitel çalışmada (Fidan M. , 2020) ise Covid-19 salgınıyla gerçekleşen zorunlu uzaktan eğitime yönelik öğretmen görüşleri incelenmiştir. Olumlu yönler kısmında 11 kod (Akademik, Sosyal, Rahatlık, Zaman, Psikolojik, Sorumluluk, Veliler, Teknolojik, Motivasyon, Empati açısı), olumsuz yönler kısmında 9 kod (Hazırbulunuşluk, Bakış açısı, Veliler, Rahatlık, Erişim/Alt yapı, Motivasyon, Teknoloji bağımlılığı, Sınıf yönetimi, Hareketsizlik) görülmüştür. Sosyal çevreden kopulmaması, teknolojik altyapı

sorunu, dikkat dağınıklığı, sınıfı yönetmede zorlanma konularında benzer görüşler olduğu görülmüştür.

Nicel ve nitel verilerin sonucunun birleşimi

Araştırmanın nicel kısmında öğretmenler üzerinde uygulanan ve analizi yapılan “Sanal Sınıf Yönetimi Ölçeği” geliştirilmiş ve 5 boyut ortaya çıkmıştır. Araştırmanın nitel kısmında ise okul müdürlerinin sanal sınıf yönetimine ilişkin algılarını tespit etmek için görüşleri alınmış, çıkan veriler ise 4 tema altında toplanmıştır. Bu iki araştırmaya bakıldığında benzer olan başlıklar ve birbirini destekleyen veriler olduğu görülmektedir.

Benzer olan başlıkları sıralayacak olursak, iki çalışmada da “Sanal Sınıf Yönetimi”, “Motivasyon” ve “İletişim” başlıkları aynıdır. Bunun haricinde geriye kalan nicel araştırma başlıkları “Sanal ders düzeni” ve “Ekran düzeni”, nitel araştırma başlığı ise “Teknolojik Donanım” dır.

Ortak başlıklardan biri olan “sanal sınıf yönetimi”nde okul müdürleri sanal sınıf kurallarının öğrencinin katılımı sağlanarak oluşturulduğunda problem oluşmadığı, derslere spontane değil daha verim alacak şekilde hazırlanmaları ve öğrencilerin dikkatini çekecek şekilde ders işlemeleri gerektiği, öğretmenlerin sanal sınıfta öğrencilerin derse katılımını artırmaya çalışması ve öğrencilere sürekli sorular sorarak onları kontrol etmeleri gerektiğine dair görüşler bildirmişlerdir. Ölçekte de aynı başlık altında bununla ilgili bazı maddeler bulunmaktadır. Bunları şöyle sıralayabiliriz;

- Öğretmen sanal sınıfta her öğrencinin derse aktif katılımını sağlar.
- Öğretmen sanal sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte belirler.
- Öğretmen sanal sınıfta farklı öğretim yöntemleri de uygular.
- Öğretmen sanal sınıfta öğrencilerin isteklerini ifade etmelerine fırsat verir.
- Öğretmen sanal sınıfta öğrencinin derse katılımını yönetir.

Ortak başlıklardan bir diğeri “motivasyon”dur. Okul müdürleri, öğretmenin sanal sınıfta öğrencilerin dikkatini ve motivasyonunu canlı tutan, öğrenci ve öğretim çalışmalarına ağırlık vermelerine, öğretmenin öğrenci motivasyonunu sürekli kılmak için farklı uygulamaları kullanmayı öğrenmelerine dair görüşler belirtmişlerdir. Ölçekteki motivasyon boyutu altındaki maddelerle okul müdürü görüşleri birbirini destekler niteliktedir. Bu maddeler şunlardır;

- Öğretmen sanal sınıfta öğrencileri destekler.
- Öğretmen sanal sınıfta paylaşımı yükseltmek için öğrencileri motive eder.

Nicel ve nitel çalışmada analiz sonucu ortak olan diğeri başlık “iletişim” dir. Okul müdürleri, sanal sınıfın olumlu yanlarından biri olarak öğrencilerin birbiri ve öğretmeni ile irtibatla ve sosyal kaldığına, sanal sınıfta öğrencinin istediği kadar çalışma yapabildiğine, ekstra etütler, dersler oluşturulabildiğine ve böylece öğrencilerin çalışmalarının daha iyi kontrol edilerek yönlendirme sağlanabildiğine dair görüşler belirtmişlerdir. Buradaki görüşler birbiriyle bağlantıda kalma ile ilgiliyken, ölçekte yer alan iletişim boyutundaki maddeler ses tonu, jest mimik gibi daha çok etkili iletişim hakkındadır. Bu maddeleri şöyle sıralayabiliriz;

- Öğretmen derse olumsuz müdahale eden öğrenciyi sözlü olarak uyarır.
- Öğretmen sanal sınıfta olmasına rağmen jest ve mimiklerine önem verir.
- Öğretmen sanal sınıfta ses tonuna önem verir.
- Öğretmen sanal sınıfta dersi işleyeceği mekânın ses ve görüntü açısından uygunluğuna önem verir.

Bunlardan farklı olarak nicel ve nitel çalışmada başlıkları farklı olan ancak okul müdürü görüşleriyle benzerlik gösteren veriler de mevcuttur. Ölçekteki başlıklardan “sanal ders düzeni” ve “ekran düzeni” bunlardandır. Okul

müdürlerinin, öğretmenin öğrenci motivasyonunu sağlamak için farklı uygulamalar kullanmayı öğrenmesi gerektiği, derse kimlerin katıldığını denetlemesi gerektiği, öğrenciyi daha iyi kontrol için kameralarının açık olması gerektiğine dair görüşleri, ölçekteki “sanal ders düzeni” ve “ekran düzeni” boyutlarındaki şu maddeleri desteklemektedir;

- Öğretmen derste ilgi çekici sanal uygulamalardan yardım alır.
- Öğretmen sanal sınıfta öğrencinin derse devamını kontrol eder.
- Öğretmen tüm öğrencilerin kameralarını açık tutmasını sağlar.

Nitel çalışmadaki farklı olan diğer başlık ise “teknolojik donanım” dır. Okul müdürlerinin bu konudaki görüşleri, dünyada yaygınlaşan altyapı ve sanal sınıfın ülkemizde belirli bir seviyeye kadar ilerlediğini ancak eksiklerinin olup geliştirilmesi gerektiği, internete her öğrencinin eşit ulaşabilmesi gerektiği, öğretmenlerin sanal uygulamalarla ilgili hizmet içi eğitim alabileceklerine dair görüşler yer almaktadır. Ölçekte bu görüşlerle ilgili madde bulunmamasıyla birlikte, teknolojiyle ilgili olarak şu maddeler görülmektedir;

- Öğretmen derse yönelik sanal uygulamalar edinme arayışına devam eder.
- Öğretmen sanal sınıfta donanım ve yazılım güvenliğine dikkat eder.

Bu verilere göre “Sanal sınıf yönetimi”, “Motivasyon” ve “İletişim” başlıklarının nitel ve nicel çalışmada da aynı isimde olduğu görülmüştür. Nicel çalışmadaki “Sanal sınıf yönetimi” ve “Motivasyon” başlıkları ile nitel çalışmada geçen okul müdürü görüşlerinin birbirini desteklediği görülmektedir. Nicel ve nitel çalışmada aynı olan “İletişim” başlığında ise ölçekteki maddelerde öğretmenin ses tonu, jest mimikleri ve öğrenciyi uyarı şeklinden bahsedilirken okul müdürü görüşlerinde öğrencinin sosyalliği, ders ve öğretmenle olan irtibatından bahsedilmiş, ortak olan başlığın farklı yönlerden ele alındığı görülmüştür. Nicel çalışmadaki farklı olan boyut isimleri “Sanal ders düzeni” ve “Ekran düzeni”

boyutlarıdır. Ancak nitel çalışmadaki tema isimlerinden bağımsız olarak müdür görüşleri içerisinde bunları destekleyen cümleler de yer almaktadır. Son olarak nitel çalışmada yer alan farklı başlık ise “Teknolojik Donanım” dır ve nicel çalışmadaki bazı maddelerin teknoloji ile ilgili olduğu görülmüştür.

Öneriler

Araştırmada elde edilen verilere bakılarak şu öneriler söylenebilir:

Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Sanal sınıf kullanacak olan eğitimcilere ve okul müdürlerine yönelik konunun uzmanları tarafından sınıf yönetimi, teknoloji, sanal uygulamalar hakkında program ve çalışmalar yapılabilir, daha da gerçekçi olması açısından uzaktan eğitim yöntemi kullanılabilir.
- Okullarda sanal sınıf yönetimindeki düzeyi belirlemek için “Sanal Sınıf Yönetimi Ölçeğinin” düzenli aralıklarla değerlendirmelerde kullanılması, sanal sınıf yönetimin gelişimi gözlemlemede fayda sağlayabilir.
- Konunun uzmanları tarafından derse yardımcı olacak sanal uygulamalar üretme, materyal tasarlayarak ders içerikleri genişletme gibi faaliyetler yapılabilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Okul müdürlerinin algılarına ek olarak dekan veya öğretim üyelerinin sanal sınıf yönetimi görüşleri alınabilir.
- Öğretmenlere yönelik hazırlanan ölçek, öğrencilere uygun hazırlanarak onlar için bir ölçek geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Adıyaman, Z. (2002). Uzaktan eğitim yoluyla yabancı dil öğretimi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 1(1), 92-97.
- Ağır, F. (2007). *Özel okullarda ve devlet okullarında çalışan ilköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitime karşı tutumlarının belirlenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Balıkesir Üniversitesi , Balıkesir.
- Akçay, S. (2014). *Eş zamanlı sanal sınıf ortamının grafik tasarım dersinde kullanımına yönelik bir uygulama ve öğrenci algıları*. (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Akkuş, İ., & Acar, S. (2017). Eş zamanlı öğrenme ortamlarında karşılaşılan teknik sorunların öğretici ve öğrenen üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik bir araştırma. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 363-376.
- Aktaş, A. (2019). *Sınıf Yönetiminde Sınıf İçi Disiplin Sorunları ve Çözüm Yöntemleri Konusunda Yönetici ve Öğretmen Görüşleri*. (Yüksek Lisans Tezi), Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Akyavuz, E. K. (2020). Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi yeterliğinin belirlenmesi ve geliştirilmesine yönelik öneriler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 52, 324-347.
- Alkan, V., Şimşek, S., & Erbil, B. A. (2019). Karma yöntem: Öyküleyici alanyazın incelemesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi–Journal of Qualitative Research in Education*, 7(2), 559-582.
- Altıparmak, M., Kurt, İ. D., & Kapıdere, M. (2011). E-Öğrenme ve uzaktan eğitimde açık kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemleri. *XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri* (s. 319-327). Malatya: İnönü Üniversitesi .

- Antalyalı, Ö. L. (2004). *Uzaktan eğitim algısı ve yöneylem araştırması dersinin uzaktan eğitim ile verilebilirliği*. (Basılmamış yüksek lisans tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi , Isparta.
- Arslan, A. P., Polat, S., & Bulut, İ. (2021). Sanal sınıflarda sınıf yönetimi sorunları ve çözüm önerileri. *Eğitim Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 2(2), 39-54.
- Arslan, Y., & Şumuer, E. (2020). Covid-19 Döneminde Sanal Sınıflarda Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sınıf Yönetimi Sorunları. *Millî Eğitim*, 49(1), 201-230.
- Avcı, A. (2014). *Eğitim Bilimi'ne Giriş*. İstanbul: Türdav yayın grubu.
- Aydın, A. (2014). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Balta, Y., & Türel, Y. K. (2013). Çevrimiçi uzaktan eğitimde kullanılan farklı ölçme değerlendirme yaklaşımlarına ilişkin bir inceleme. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(3), 37-45.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Balyer, A. (2018). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Efe Akademi Yayınları.
- Başar, H. (2002). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
<https://kaanonaran.wordpress.com/> adresinden alındı
- Başaran, İ. E. (1992). *Eğitime Giriş*. Ankara: Kadıoğlu Matbaası.
- Baykul, Y. (2000). *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme: Klasik Test Teorisi ve Uygulaması*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye'de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3, 85-124.
- Bülbül, T. (2020). Sanal Sınıfların Yönetimi. *Rumeli Köprüsü Covid-19 Özel Sayısı-2*, 18-25.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, A. (2019). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, E. (2020). Sanal sınıf yönetimi: İlkeler, uygulamalar ve öneriler. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 251-295.
- Can, E., & Gündüz, Y. (2021a). Öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi yeterliği ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 574-591.
- Can, E., & Gündüz, Y. (2021b). Öğretmenlerin Sanal Sınıf Yönetimi Yeterlikleri. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(3), 49-68.
- Cetin, O., Cakiroglu, M., Bayılmış, C., & Ekiz, H. (2004). Teknolojik Gelişme İçin Eğitimin Önemi ve İnternet Destekli Öğretimin Eğitimdeki Yeri. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 3(3), 144-147.
- Çelik, V. (2013). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Çoban, S. (2013). Uzaktan ve Teknoloji Destekli Eğitimin Gelişimi. İstanbul: XVI. Türkiye'de İnternet Konferansı Bildiri Kitabı.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Demir, G. (2021). Uzaktan eğitim: Bilişsel ve ruhsal boyut. G. Demir, A. Güneş, & H. Derviş içinde, *Çeşitli boyutları ile uzaktan eğitim*. İstanbul: Yalın Yayıncılık.
- Demirtaş, H. (2012). Sınıf yönetiminin temelleri. H. Kıran içinde, *Etkili Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Deniz, S. (2021). *Öğretmenlere Yönelik Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi Ve Öğretmen Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.

- Dinçer, S. (2006). Bilgisayar destekli eğitim ve uzaktan eğitime genel bir bakış. *8. Akademik Bilişim Konferansı*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- Eğitim Terimleri Sözlüğü*. (1974). 2021 tarihinde Türk Dil Kurumu Web Sitesi: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Elçiçek, Z., Kinay, İ., & Oral, B. (2015). Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi yeterlik ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 51-63.
- Enfiyeci, T. (2019). *Çevrimiçi ortamlarda lisansüstü uzaktan eğitim öğrencilerinin topluluk hissi, motivasyon ve akademik başarısı arasındaki ilişki (Ahmet Yesevi Üniversitesi Örneği)*. (Yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi , Ankara.
- Erden, M. (2003). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Erden, M. (2005). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Ertürk, S. (1972). Eğitim'de Program Geliştirme. Ankara: Yelkentepe yayınları.
- Eygü, H., & Karaman, S. (2013). Uzaktan eğitim öğrencilerinin memnuniyet algıları üzerine bir araştırma. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 36-59.
- Fidan, M. (2020). Covid-19 Belirsizliğinde Eğitim: İlkokulda Zorunlu Uzaktan Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 24-43.
- Fidan, N., & Erden, M. (t.y.). *Eğitime Giriş* (1 b.). Ankara: Alkım Yayınevi.
- Gökçe, A. T. (2008). Küreselleşme Sürecinde Uzaktan Eğitim. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*(11), 1-12.
- Güncel Türkçe Sözlük*. (2021, 12 12). <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- İşman, A. (2008). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Karaçalı, A. (2006). Sınıf Yönetimini Etkileyen Fiziksel Değişkenlerin Değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (Ahi Evran Üniv. Kırşehir Eğt. Fak. Derg.)*, 7(1), 145-155.
- Kaya, S. (2011). *Sanal Sınıf Yönetiminde Görev Alacak Öğretim Elemanlarının Eğitim Gereksinimlerinin Belirlenmesi*. (Doktora tezi), Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

- Kaya, S., & Ağaoğlu, E. (2013). Opinions of instructors related to the physical layout dimension of virtual classroom management. *Literacy Information and Computer Education Journal (LICEJ), Special Issue*, 2(1), 1342-1350.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Kaya, Z. (2006). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kayan, M. F., & Kozikoğlu, İ. (2017). Sınıf öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin sınıf yönetimi davranışlarını yordama gücü. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 72-103.
- Keegan, D. (1996). *Foundations of Distance Education*. New York: Routledge.
- Keldal, G., & Bilge, F. (2016). Psikolojik danışma ve rehberlik alanında karma yöntemli araştırmalar: Bir içerik analizi çalışması. Ö. Demirel, & S. Dinçer içinde, *Eğitim Bilimlerinde Yenilikler ve Nitelik Arayışı* (s. 643-654). doi:<http://dx.doi.org/10.14527/9786053183563.039>
- Kenanoğlu, R. (2008). *Web tabanlı uzaktan eğitim sistemlerinin öğrenci başarisına ve bilgisayara yönelik tutumlarına etkisi*. (Yüksek lisans tezi), Dicle Üniversitesi , Diyarbakır.
- Kılıç, D. (2009). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kırık, A. M. (2014). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, 21, 73-94.
- Kıroğlu, K. (2010). Eğitimle İlgili Temel Kavramlar. K. Kıroğlu, & C. Elma (Ed.) içinde, *Eğitim Bilimine Giriş* (s. 3). Ankara: Pegem Akademi.
- MEB. (2010). Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği. 2021 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/05/20100521-4.htm> adresinden alındı
- MEB. (2020a). *Türkiye uzaktan eğitim istatistikleriyle dijital dünyanın listelerini zorladı*. <http://www.meb.gov.tr/turkiye-uzaktan-egitim-istatistikleriyle-dijital-dunya-nin-listelerini-zorladi/haber/21158/tr>] adresinden alındı

- MEB. (2020b). *Eba destek noktaları uzaktan eğitime erişimin önündeki engelleri kaldırıyor.* <https://www.meb.gov.tr/eba-destek-noktalari-uzaktan-egitime-erisimin-onundeki-engelleri-kaldiriyor/haber/21553/tr> adresinden alındı
- MEB. (2020c). *Uzaktan eğitim sürecinin detayları.* <https://www.meb.gov.tr/uzaktan-egitim-surecinin-detaylari/haber/21990/tr> adresinden alındı
- MEB. (2021a). *Yüz yüze eğitime verdiğimiz bu aranın son olmasını yürekten diliyorum.* <https://www.meb.gov.tr/yuz-yuze-egitime-verdigimiz-bu-aranin-son-olmasini-yurekten-diliyorum/haber/23012/tr> adresinden alındı
- MEB. (2021b). *Basın açıklaması.* <https://www.meb.gov.tr/basin-aciklamasi/haber/23203/tr> adresinden alındı
- Millî Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği.* (2010). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/05/20100521-4.htm> adresinden alındı
- Oktay, A. (2010). *Eğitim Bilimine Giriş.* A. Oktay (Dü.). içinde Ankara: Pegem Akademi.
- Özbay, Ö. (2015). Dünya'da ve Türkiye'de uzaktan eğitimin güncel durumu. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*(5), 376-394.
- Özçelik, D. A. (2010). *Eğitim Programları ve Öğretim.* Ankara: Pegem Akademi.
- Özen, Y., & Gül, A. (2007). Sosyal ve Eğitim Bilimleri Araştırmalarında Evren-Örneklem Sorunu. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(15), 394-422.
- Özmen, Ş. (2005). Eğitimde Sanal Sınıf Uygulaması ve Sonuçları. 15.06.2022 tarihinde http://www.suleozmen.com/teblig_sunumlar/2egitimde_sanal_%20sinif_uygulamasi.pdf adresinden alındı
- Özyurt, S. (1999). *Öğretmenlik mesleğine giriş.* Adapazarı: Değişim Yayınları.
- Schlusmans, K., Giesbertz, W., Rusman, E., & Spoelstra, H. (2009). The Introduction Of A Virtual Classroom Instrument At The Open

University Of The Netherlands. *23rd ICDE World Conference on Open Learning and Distance Education including the 2009 EADTU Annual Conference(M2009)*. Maastricht, Hollanda.

- Seçer, İ. (2015). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Soysal, Y., & Radmard, S. (2018). Sınıf yönetimi olgusunun pedagoji, otorite tipleri ve söylemsel güç ilişkileri bağlamında yeniden değerlendirilmesi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 2(2), 59-85.
- Stern, B. S. (2004). A comparison of online and face-to-face instruction in an undergraduate foundations of American education course. *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*, 4(2), 196-213.
- Şahin, İ., & Altunay, U. (2011). İlköğretim okulu öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışları. *İlköğretim Online*, 10(3), 905-918.
- Şahin, İ., & Altunay, U. (2011). İlköğretim okulu öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışları. *İlköğretim Online*, 10(3), 905-918.
- Şahin, M. G., & Öztürk, N. B. (2018). Eğitim Alanında Ölçek Geliştirme Süreci: Bir İçerik Analizi Çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(1), 191-199.
- Şeker, H., & Gençdoğan, B. (2014). *Psikolojide ve eğitimde ölçme aracı geliştirme*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analiz*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Toprakçı, E., & Ersoy, M. (2008). Uzaktan Öğretimde Öğretmen Rollerini. *II. Uluslararası Bilgisayara ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu (16-18 Nisan 2008)*. Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İzmir.
- Türk, E. (2015). *Türk Eğitim Sistemi ve Ortaöğretim*. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü.
http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_06/13153013_TES_ve_ORTAYYRETYM_son10_2.pdf adresinden alındı

- Ulutaş, M., & Arslan, H. (2017). Bilişim liderliği ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 105-123.
- Varol, A. (2002). YÖK Enformatik Milli Komitesinin Görevleri ve Türkiye’de Uzaktan Eğitim. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0(3). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sakaefd/issue/11224/134147> adresinden alındı
- Yaşlıca, E. (2020). Sanal Sınıf Ortamında Etkileşimli Öğretim Materyalinin Başarıya ve Tutuma Etkisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 39-56.
- Yetiş, V. A. (2010). Virtual Classroom Site in French Written Expression Lesson: A Practice Sample. *Procedia Social and Behavioral Sciences*(2), 466-470. 02.06.2022 tarihinde <https://www.sciencedirect.com> adresinden alındı
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, E. (2016). *Çevrimiçi ortamlarda uzaktan eğitim öğrencilerinin topluluk hissi, akademik başarı ve katılımları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi , Samsun.
- Yılmazsoy, B., Özdiñç, F., & Kahraman, M. (2018). Sanal Sınıf Ortamındaki Sınıf Yönetimine Yönelik Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 8(3), 513-525.
- Yurdabakan, İ., & Çüm, S. (2017). Davranış Bilimlerinde Ölçek Geliştirme (Açıklayıcı Faktör Analizine Dayalı). *TJFMPC*, 11(2), 108-126.
- Yüksel, A. (2013). *Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerilerinin Değerlendirilmesi (Afyonkarahisar İli Örneği)*. (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.

EKLER

Ek 1: Milli Eğitim Bakanlığı İzin Belgesi



T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-59090411-20-33251420

28/09/2021

Konu : Anket ve Araştırma İzni (Şeyma SARGIN)

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı genelgesi.
b) Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesinin 07.08.2021 tarihli ve 10617 sayılı yazısı.
c) Müdürlüğümüz Araştırma ve Anket Komisyonunun 24.09.2021 tarihli tutanağı.

Araştırma Konusu : Uzaktan Eğitimde Okul Müdürlerinin ve Öğretmenlerinin Sanal Sınıf Yönetimi Tutumları
Araştırma Türü : Anket
Araştırma Yeri : İstanbul
Araştırma Kişiler : Tüm Öğretmenlere
Araştırmanın Süresi : 2021 - 2022 Eğitim ve Öğretim Yılı

Yukarıda bilgileri verilen araştırmanın; 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa aykırı olarak kişisel veri istenmemesi, öğrenci velilerinden açık rıza onayı alınması, yüz yüze eğitime geçmiş olan kurumlarımızda, Covid-19 tedbirlerinin araştırmacı ve ilgili kurum idarelerince alınması, bilimsel amaç dışında kullanılmaması, bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarınıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun kamuoyuyla paylaşılmaması ve araştırma bittikten sonra 2 (iki) hafta içerisinde Müdürlüğümüze gönderilmesi, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim ve öğretimi aksatmayacak şekilde, ilgi (a) genelge esasları dâhilinde uygulanması kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Levent YAZICI
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
28/09/2021
Dr. Hasan Hüseyin CAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:

- İlgi (b) Yazı ve Ekleri (3 Sayfa)
- İlgi (c) Tutanak (1 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Binbirdirek Mah. İnran Öktem Cad. No: 1 Sultanahmet Fatih İstanbul Belge Doğrulama : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Telefon : 0212 384 36 30 Bilgi İçin : Aydın BALTA
E-posta : stratejigelistirme34@meb.gov.tr Unvanı : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr İnternet Adresi : <http://istanbul.meb.gov.tr/>

Bu e-arak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden f5d4-3345-3d68-a1eb-13fa kodu ile teyit edilebilir.

Ek 2: Milli Eğitim Bakanlığı İzin Belgesi 2

Gelen Evrak Tarih ve Sayısı: 01.10.2021-13897



T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

GÜNLÜDÜR

30.09.2021

Sayı : E-59090411-44-33474709
Konu : Anket ve Araştırma İzni (Şeyma SARGIN)

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Lisansüstü Eğitim Enstitü Müdürlüğü)

İlgi : a) Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.02.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı genelgesi.
b) Valilik Makamının 28.09.2021 tarihli ve 33251420 sayılı oluru.

Valilik Makamının Anket ve Araştırma İzni konulu ilgi (b) oluru ve kullanılması uygun görülen ölçme araçlarının Müdürlüğümüzce mühürlenmiş örnekleri ekte gönderilmiştir.

İlgi (a) genelgenin 28. maddesinde; "Araştırma uygulama izni alan kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve araştırmacılar tamamladıkları bilimsel araştırma ile ilgili sonuç raporlarını, izni aldıkları ilgili birime çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde göndereceklerdir." ifadesi yer almaktadır.

Olur gereğince işlem yapılması ve araştırma sonuç raporunun ekte sunulan örneğe göre Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Şubesine gönderilmesi hususlarında gereğini arz ederim.

Abdurrahman ENSARİ
İl Millî Eğitim Müdürü a.
Şube Müdürü

Ek:
1- Valilik Oluru (1 Sayfa)
2- Rapor Örneği
3- Ölçekler

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Binbirdirek Mah. İmran Oktem Cad. No: 1 Sultanahmet Fatih İstanbul Belge Doğrulama : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Telefon : 0212 384 36 30 Bilgi İçin : Aydın BALTA
E-posta : stratejigelistirme34@meb.gov.tr Uuvanı : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr İnternet Adresi : <http://istanbul.meb.gov.tr/>

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden eb0a-1b55-33a0-8bec-3a05 kodu ile teyit edilebilir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 3: Etik Kurul İzin Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 14.07.2021-50



FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU KARARI

Karar Tarihi	08/07/2021	Karar Sayısı	06/08
--------------	------------	--------------	-------

KURUL ÜYELERİ

Prof. Dr. Fahameddin BAŞAR / Rektör Yardımcısı - Başkan	Prof. Dr. Mustafa ALTUNDAĞ/ İslami İlimler Fakültesi-Dekan - Üye
Prof. Dr. Erol KILIÇ / Güzel Sanatlar Fakültesi-Dekan V. - Üye	Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK / Edebiyat Fakültesi - Üye
Prof. Dr. Esra AKGÜL / MYO- Müdür V. - Üye	Prof. Dr. Sefa SAYGILI/ Edebiyat Fakültesi - Üye
Prof. Dr. Hasan BACANLI / Eğitim Fakültesi-Dekan V. - Üye	Dr. Öğr. Üyesi Eyup Sabri KALA / Hukuk Müşaviri - Raportör

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu 08.07.2021 tarihinde saat 14:00'da toplanmış ve aşağıdaki karar alınmıştır.

KARAR

KARAR NO 2021-06/08 Lisanüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Şeyma SARGIN'ın "Uzaktan Eğitimde Okul Müdürlerinin Ve Öğretmenlerinin Sanal Sınıf Yönetimi Tutumları" isimli araştırmasında kullanacağı anket ve ölçeklerinin etik yönden uygunluğuna,

Toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verildi.

e-İmzalıdır

Prof. Dr. Fahameddin BAŞAR
Başkan

e-İmzalıdır

Prof. Dr. Hasan BACANLI
Üye

e-İmzalıdır

Prof. Dr. Erol KILIÇ
Üye

e-İmzalıdır

Prof. Dr. Sefa SAGILI
Üye

e-İmzalıdır

Prof. Dr. Mustafa ALTUNDAĞ
Üye

e-İmzalıdır

Prof. Dr. Esra AKGÜL
Üye

e-İmzalıdır

Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK
Üye

Doküman No: E0.FR-201; İlk Yayın Tarihi: 07.03.2019; Revizyon Tarihi: 20.07.2020; Revizyon No: 01; Sayfa: 1 / 1

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 4: Sanal Sınıf Yönetimi Ölçeği

Cinsiyetiniz: <input type="checkbox"/> Kadın <input type="checkbox"/> Erkek					
Öğretmenlik yaptığınız eğitim düzeyi: <input type="checkbox"/> İlkokul <input type="checkbox"/> Ortaokul <input type="checkbox"/> Lise					
Meslekteki kıdem yılınız: <input type="checkbox"/> 1-5 yıl <input type="checkbox"/> 6-10 yıl <input type="checkbox"/> 11-15 yıl <input type="checkbox"/> 15 yıl ve üzeri					
Maddeler	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1. Öğretmen sanal sınıfta öğrencilere rehberlik eder.					
2. Öğretmen sanal sınıfta öğrencileri cesaretlendirir.					
3. Öğretmen sanal sınıfta öğrencileri destekler.					
4. Öğretmen sanal sınıfta öğrencilere adaletli davranır.					
5. Öğretmen sanal sınıfta paylaşımı yükseltmek için öğrencileri motive eder.					
6. Öğretmen sanal sınıfta öğrencilerin isteklerini ifade etmelerine fırsat verir.					
7. Öğretmen öğrencilerin sanal sınıfta kendini daha rahat ifade etmesini sağlar.					
8. Öğretmen sanal sınıfta her öğrencinin sınıf aidiyetine yardımcı olur.					
9. Öğretmen sanal sınıfta her öğrencinin derse aktif katılımını sağlar.					
10. Öğretmen sanal sınıfta öğrencilerinin derse odaklanmasını sağlar.					
11. Öğretmen sanal sınıfta öğrencinin derse katılımını yönetir.					
12. Öğretmen sanal sınıf kurallarını öğrencilerle birlikte belirler.					
13. Öğretmen sanal sınıf ortamında etkili bir iletişim gerçekleştirir.					
14. Öğretmen sanal sınıfta olmasına rağmen jest ve mimiklerine önem verir.					
15. Öğretmen sanal sınıfta ses tonuna önem verir.					
16. Öğretmen derse olumsuz müdahale eden öğrenciyi sözlü olarak uyarır.					
17. Öğretmen sanal sınıfta farklı öğretim yöntemleri de uygular.					
18. Öğretmen sanal sınıfta zamanı verimli bir şekilde kullanır.					
19. Öğretmen tüm öğrencilerin kameralarını açık tutmasını sağlar.					
20. Öğretmen sanal sınıfta dersi işleyeceği mekânın ses ve görüntü açısından uygunluğuna önem verir.					
21. Öğretmen sınıf görüntüsünü ekranda bütün öğrencileri görecek şekilde ayarlar.					
22. Öğretmen sanal sınıfta kendi kamerasını açık tutar.					
23. Öğretmen öğrencilerin sanal sınıfta arkadaşlarıyla iletişim kurmasını sağlar.					

24. Öğretmen sanal sınıftaki ders öncesinde konuya dair hazırlık yapar.					
25. Öğretmen sanal sınıfta etkinliklerin tamamlanmasına önem verir.					
26. Öğretmen derste ilgi çekici sanal uygulamalardan yardım alır.					
27. Öğretmen derste görsel içerikten yararlanır.					
28. Öğretmen sınıf etkinliği için sanal sınıf uygulamalarını kullanır.					
29. Öğretmen derse yönelik sanal uygulamalar edinme arayışına devam eder.					
30. Öğretmen sanal sınıfta öğrencilerin derste katılımını destekler.					
31. Öğretmen sanal sınıfta öğrencinin derse devamını kontrol eder.					
32. Öğretmen sanal sınıfta donanım ve yazılım güvenliğine dikkat eder.					
33. Öğretmen sanal sınıf dışında da öğrenciye desteğe devam eder.					

Ek 5: Okul Müdürleri İçin Görüşme Soruları

1. Sanal sınıf için teknik birikimine ilişkin düşünceleriniz nelerdir?
2. Sanal sınıf için farklı veya yeni uygulamaların önemi nedir? Kullandığımız örnek uygulamalar varsa örnek verebilir misiniz?
3. Sanal sınıfın kuralları ve niteliği hakkında düşünceleriniz nelerdir?
4. Sizce sanal sınıfın olumlu ve olumsuz yanları nelerdir? (Örnek vererek açıklayabilir misiniz?)
5. Size göre sanal sınıfta öğretmenlerin dikkat etmesi gereken şeyler nelerdir?
6. Size göre sanal sınıfta öğretmen sınıf yönetimi için neler yapmalıdır?
7. Size göre uzaktan eğitimde sanal sınıf için okul müdürlerinin yapması gerekenler nelerdir?